

Karácsonyi beszélgetés

Vörös Vincével,
Pető Ivánnal, Bölcs Istvánnal

Andrásfalvy Bertalan
az MDF "bojkottjáról"

Hittel élni egy szocialista városban

Valamennyi
Olvasonknak áldott,
békés Karácsonyt
kívánunk!

Kohl: Ich mag Ungarn! (Seite 7.) • Mala sedmica: RODIO SE "GLAS"

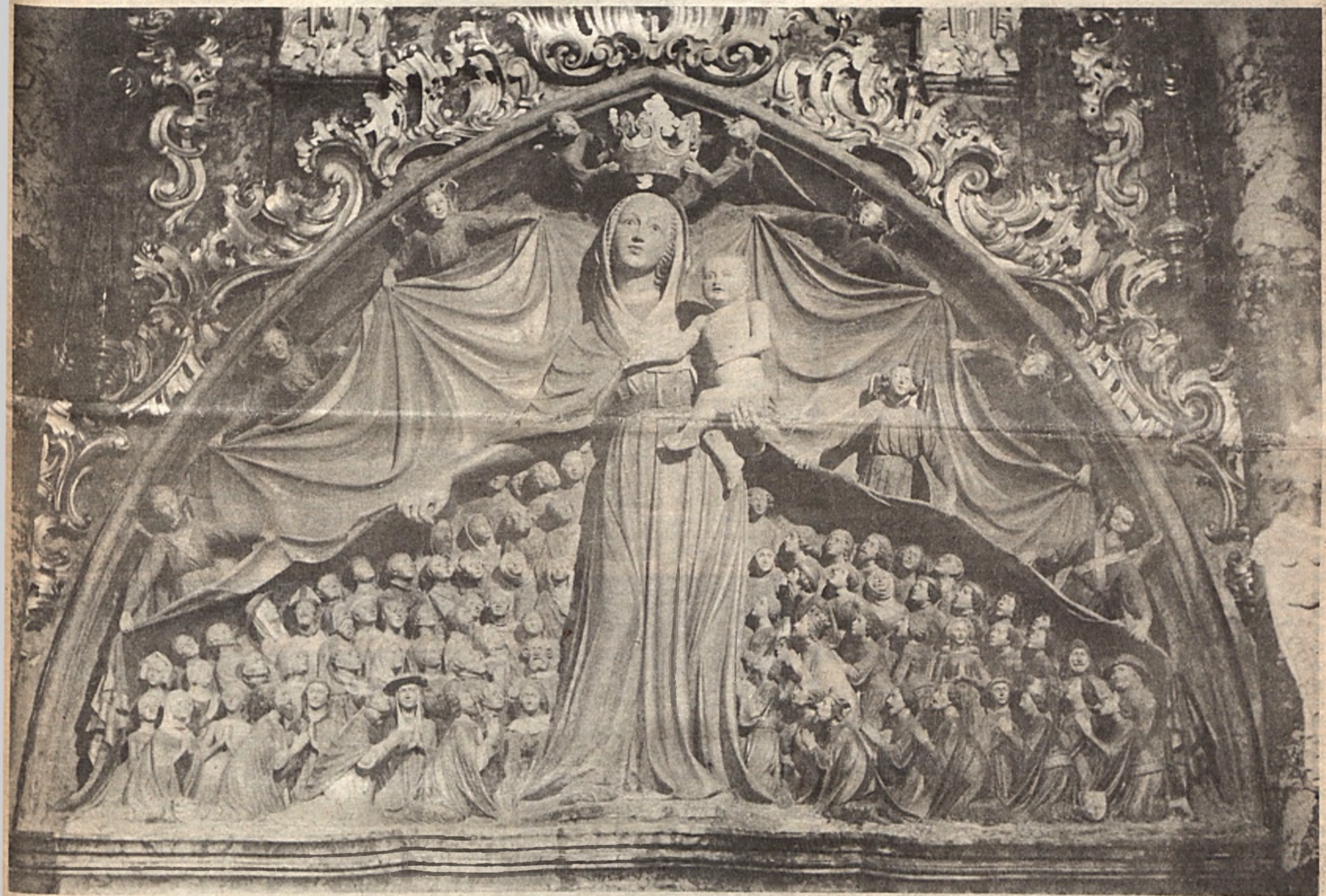
A HELYZET

Pártonkívüli hetilap

I. évfolyam 35. szám • 1989. december 23.

Szerkeszti: Havasi János

Ára: 17 Forint 50 fillér

Mária oltalma

Palástja alá húzódnak, s bizakodva tekintenek rá nők és férfiak, egyháziak és világiak, nemesek és közrendiek, öregek és fiatalok. Bíborosok és királyok, győztesek és meghódítottak.

Az egyedülállóan szép Mária oltalma szoborcsoport Ptuj mellett, Ptujaska gorán, Szlovénia leghíresebb búcsújáróhelyén található, és keletkezése, története számos magyar vonatkozással gazdag.

A szoborcsoportot Zsigmond magyar király, későbbi német-római császár készítette 1408 után, Bosznia meghódítása és Erzsébet leánya születésének öröme. Zsigmond eleddig többször megkérdőjelezett hatalma, elismertsége szilárdnak mondható e pillanatban. Budán örömméltóan ülnék, az ismeretlen stájer mester pedig bécsi, prágai példák nyomán megfaragja a kor egyik legnagyobb történelmi arcképcsarnokát. Mert a Mária oltalma alá

menekvő nyolcvan alak közül sok azonosítható. A szobrászat e korban lép ki a középkor személytelenségéből, és válik egyénivé. Az egyetlen kőből faragott szoborcsoportban ott van maga Zsigmond, magyar király, felesége, Czillei Borbála, nagyhatalmú apósa, győzelmének legfőbb letéteményese, Czillei Hermann, a dúsgazdag és hatalmas stájeri főúr. Nemcsak a Zsigmonddal és a Czilleiekkel rokonságban álló közép- és dél-európai fejedelmi családok, például a Frangepánok tagjai kerültek még fel a nyolcvan szoboralak közé, hanem a tegnapi ellenségek is, mint az éppen meghódított bosnyák király, II. Tvrtko, a Zsigmond győzelmére meghódított Hervoja, spliti vajda, a király lányának később keresztapja.

Közép- és Dél-Európa Mária védőpalástja alatt...

Gállos Orsolya • Fotó: Cseri László

Karácsonyi ébredés

A sötétben nagy pelyhekben hullik a hó. Pécssett, a Szent István téren, ahol állok, a to-nettpadokon megül a hideg, fehér párna. Lovak húznak egy szánt, még a csengőjüket is hallom. A Székesegyház ajtaja résnyre nyitva, kiszűrődik a fény. Odabenn szól az orgona. Hajnali mise Karácsony előtt.

Aztán már Karácsony van, mindenki siet haza. Autók keperkednek a hóban. Jön az utolsó busz, csak néhány utast hoz, szentes-ti vendégeket, vagy későn hazatérőket. El-nyelik őket a környező házak.

Nálunk csönd van, a szent postás, miközben bedobja az újságot, benevet a kapun. A konyhában anyám mozdulatát figyelem, és amint a zsírszagú kendőt leveszi a fejről, megint olyan szépnek látom őt. A szobában a Nagyika díszíti a fát, és valami csöndes, távoli hangon énekl, hogy Mennyből az an-gyal.

Egyszerre ott állok a Dóm előtt megint, öreg nagyapám szépen kiagyusztálva to-pog a hóban. Búg az orgona, búg, de egyre idegesítőbben... hat óra, fúj a Bórgyár, se lo-vak, se számkó, csak a paplan a földön.

Itt fekszem a hirtelen jött ébredésben, és azon gondolkodom, hogy ki kéne kászálód-ni. A feleségem a konyhában a kávé főzi, a rádió zörög - nálunk már karácsony van - mondja egy nő. Tudós elemez - a szeretet ünnepe, satöbbi, én meg azt kívánom, hogy senki számára ne legyen az, mert ki akar olyan világot, ahol külön ünnep kell a sze-retetnek.

Testem, lelkem fáj, hogy közöm legyen hozzátok.

Boldog Karácsonyt, barátaim!

Sz.Koncz István

Szerdától keddig

Új főpáztora van a pécsi katolikus egyházmegyének, melyhez 130 baranyai és tolnai plébánia tartozik. Dr. Cserháti József, aki negyedszázadon keresztül volt pécsi püspök, korára való tekintettel felmentését kérte a pápától. Az új püspök, Mayer Mihály beiktatása alkalmából rövid, közép- és hosszú távú programot egyaránt megfogalmazott. A rövid távú teendők között említette a felkészülést a pápai látogatásra. Középtávon tartja megvalósítandónak az egyházi intézmények, szerzetesrendek működési feltételeinek megteremtését. A hosszú távú célok között említette, hogy a hívek ne váljanak "pásztor nélküli juhokká". Ezért a megfigyeltet, előregedett papság mellé egyházi érdeklődő laikusokat kell állítani.

Református, evangélikus és katolikus istentiszteletet egyaránt tartottak péntekről szombatra virradóra a zalaegerszegi református templomban, Tőkés László temesvári lelkesztés. A közös virrasztást a szabad demokraták kezdeményezték. A jelek szerint az SZDSZ egyre inkább bizonyítja, hogy nem csupán fővárosi tömörülés. Egyik országos vezetőjük, Pető Iván a hét végén négy baranyai településen szerepelt előadóként. Az SZDSZ-nek Nagykanizsán is megalakult a helyi csoportja, egyelőre 53 taggal. Az MDF helyi képviselője "baráti jobbot" nyújtott az új kantszai szerveződéseknek.

Sorra alakulnak az MSZMP szervezetek is. A napokban került nyilvánosságra, hogy Somogyban 400, Tolnában 320 tagjuk van. Amíg a XIV. kongresszuson inkább "korszerű marxista pártként" emlegették önmagukat, a Tolna megyei elnök nyilatkozatában "marxista-leninista alapú kommunista párt" beszélt. Dombóváron a párházbán egy telefonbejelentés után bombariádórt rendeltek el a múlt szerdán, éppen akkor, amikor a helyi MSZMP-szervezet alakuló ülését tartották. Az épület át vizsgálása során kiderült, senki sem akart robbantani.

"**Szétrobbant**" a MESZÖV két megyében is. Bár a somogyiak úgy jelentették,

hogy övék az országos elsőség, a három részre szakadás Baranyában három nappal korábban megtörtént. Ezután külön szerveződik a két megyében az áfészek, a takarékos és a lakásszövetkezetek szövetsége. Különösen Baranyában sérelmezték a fogyasztási szövetkezetek, hogy nekik kell támogatniuk a szegény rokont, a lakásszövetkezeti ágazatot, és ezért szorgalmazták a szétválást. Utolsó ülését tartotta a múlt csütörtökön a Szakszervezetek Somogy Megyei Tanácsa is. A megszünt testület helyébe - más megyékkel ellentétben - szakszervezeti szövetséget sem alakítottak, csupán megyei képviseletet hoztak létre.

Régen várt létesítményt helyeztek üzembe pénteken, az új szigetvári telefonközpontot. Ezzel a város és 64 közeli község bekapcsolódott az országos és a nemzetközi távhívó hálózatba, 70-es körzetszámmal. Ki gondolná, hogy a változásnak vesztesei is vannak: a szentlőrinci, a bükkösi és a királyegyházi előfizetők, akik a 72-es körzetből átkerültek a szigetvári 70-esbe. Ha ők ezentúl Pécsset akarják hívni, a 06-ot és a 72-es körzetszámot is tárcsáznuk kell. Számukra megdrágultak a pécsi hívások, melyek eddig a leggyakoribbak voltak.

Pénteken a Pécsi Vasútgazgatóság területén is avatóünnepséget tartottak: átadták a Siófok és Fonyód közötti villamosított szakaszt. A gazdasági nehézségek miatt a program az eredeti elképzelésekhez képest 2-3 évvel később fejeződik be, így a Budapest-Nagykanizsa vonalon várhatóan csak 1991-92-ben éri el a dél-zalai várost a vaspálya melletti elektromos vezetékek. Jövőre Fonyód-Balatonszentgyörgy-Keszthely, valamint Kaposvár és Gyékényes között teremtik meg az elektromos vontatás feltételeit.

Az utóbbi évek egyik legjelentősebb baranyai idegenforgalmi beruházása részben még most is épülő Siesta Hotel. Hétfőre virradóra a villám - nem törődve a felszerelt hártóval - belesapott az épületbe. A becsült tüzár 40 millió forint.

Felső Pál

Bizalmatlansági indítvány a polgármester ellen

Az MDF pécsi szervezete az alábbi nyilatkozatot juttatta el hozzánk:

Alig fél éve, hogy dr. Molnár Zoltán személyében új elnök került a városi tanács élére. A Magyar Demokrata Fórum pécsi szervezetében már akkor felmerültek aggályok személyiségével és megválasztásának tisztaságával kapcsolatban, de ezeknek nem adtunk hangot, mert úgy láttuk, hogy az új választásig visszalévő rövid időben a helyzetet jól ismerő elnökhelyettes is elvezetheti a város közügyeit. A szabad választások előrehozását az MDF már több mint egy éve nyilvánosan szorgalmazza, s akkoriban mi őszre reméltük.

Azóta eltelt néhány hónap. A helyhatósági szabad választások időpontja a bizonytalan jövőbe tolódott, a városban pedig, miként az egész országban, a türelmetlenség fokozódott a korábban is meglévő, a lassú romlást előidéző tendenciák: a szervezőtlenség, a gátlástalan korrupció és hatalomvágy, a harácsolás és pazarlás. A színlalak mögött az alapját vesztett rendszer változni és mozdulni képtelen óreinek feleltelen, hanyatlásvégi játéka folyik.

Sajnálatos módon dr. Molnár Zoltán tevékenységével kapcsolatban is olyan visszasságokra derül fény napjainkban, amelyek mellett nem mehetünk el szó nélkül.

A tudomásunkra jutott ügyek közül a legfontosabbakat, a példa értékűeket és közismerteket emeljük ki: - Emlékeztetünk a Nyári Színház és más művészeti intézmények körüli országos kultúrbotrányra, mely során az elnök a véleménynyilvánítás, a tv-szereplés elől is megfutamodott -, jelentős tekintélyvesztést okozva a városvezetésnek.

- Felhívjuk a figyelmet a Nemzeti Színház felújításához kapcsolódó visszaélésekre. Az elnök a kölcsön szerződés aláírásakor az egész tanácsstestületet, a várost félrevezette. Azóta a pénzek kényszerű átcsoport-

osítása miatt az építkezés akadozva halad, a várost pedig csak gyorsregly mentette meg a fizetésképtelenségtől, a csődtől.

- Utalunk a Citrom utcai és más Maxi-építkezések korrupciós személyi összefonódásaira, melyeket A HELYZET című hetilap feltárt.

- Megemlítjük azokat a tanácsüléseket, amelyek félbeszakadtak vagy csaknem botrányba fulladtak az elnök nyilvánvaló manipulációi, bizonytalansága, agresszív és kultúrátlan ülésvezetői stílusa miatt.

- Megkérdézzük: a tanácsstestületből van-e bárkinek is pontos képe a belvárosi lakás- és üzletfelújítások költségeiről, az új bérlők kijelölésének módjáról, a kedvezményezettnek valódi hasznáról az ingatlanok megvásárlása után? Vajon számot vetett-e a testület, hogy milyen bevételektől esett el a város a pályázati rendszer szabotálása miatt?

A fentiekben túlmenően kijelentjük, hogy dr. Molnár Zoltán habitusa és botrányos életmódja miatt is alkalmatlannak tartjuk egy európai város polgármesteri posztjára.

Mindezek alapján felszólítjuk a város tanácsstestületét, emelkedjék korábbi hibás döntései fölébe, vonja meg bizalmát dr. Molnár Zoltán tanácselnöktől, gyakoroljon fokozott ellenőrzést a személyéhez szorosban kapcsolódó Végrehajtó Bizottság fölött, minden erejével - ne csak három taggal - igyekezzék fel-feladni a visszaéléseket, akadályozza meg a dokumentumok eltüntetését! Összegezve: vessen gátat a város anyagi és erkölcsi széthullásának!

Ehhez a munkához felajánljuk támogatásunkat.

A Magyar Demokrata Fórum Pécsi Szervezete

Kézhez véve az MDF indítványát, följajánlottuk dr. Molnár Zoltánnak a nyilatkozat lehetőségét. A polgármester nem kívánt élni vele. (A szerk.)

Veszélyben a pécsi magasház

Még a teljes kiürítés sem kizárt

Mire e sorok olvasóink elé kerülnek, a szakemberek már végleges döntést hoztak: ki kell-e üríteni az ország legmagasabb lakóházát, a pécsi "Huszonötmeleket". Lapzárta-akor a városi tanácsban csupán annyi hivatalos tájékoztatást kaptunk, hogy csütörtökön határoznak a lakók sorsáról.

1977-ban adták át a Szigeti-városrészben tornyosuló hatalmas épületet, amelyet Zeczelj belgrádi mérnök földrendésszabó technológiájának adaptálásával Mayer György pécsi építész álmódott meg a tervezőasztalon. A szabadalmi oltalommal védett eljárás kidolgozása mellett egyszersmind a helyi vezetők fékevesztett megalomániájának is emléket állított.

A földszinten IKV és postahivatal; az első két emelet a Központi Statisztikai Hivatal baranyai igazgatóságáé; a harmadik és huszonharmadik szint között egy egész falu népe, hétszáz em-

ber lakik 248 lakásban. S mindennek a csúcspontja: reprezentatív fogadóterem. A statikai terveket a Budapesti Műszaki Egyetem készítette, a kivitelező a Baranya Megyei Építőipari Vállalat volt Harka János vezetésével. Amikor átadták, elismerések és jutalmak hullottak, szakmai körökben szenzációt emlegettek, hiszen IMS technológiával (előfeszített vázszerkezettel), ilyen magas épületet hazánkban még nem építettek. Legfőbb erényének a földrengésszabó tartózkodást tartották.

A földrengéssel nem is volt baj. Leszámítva, hogy erős szélben a ház felső emelei érezhetően imbolyognak, az ablakok dübörögnek; hogy a légáram keresztülhúzza a lakásokon, kívül pedig óriási huzatörvények keletkeznek, melyek letépi a burkolatot; hogy az északi oldal beázik; hogy az apró erkélyek részeiben a gyerekek bármit ledobhatnak az utcára; hogy az üzemeltetés évi kétfélmillió forint veszteséget

termel az ingatlankezelőnek - nos, mindezt leszámítva igazán kevés panasza volt a "Huszonötmelekesre". A gyönyörű kilátás és a toronyház impozáns "New York-i" látványa bő kárpótást nyújtott...

A szakembereket akkor érte az első kellemetlen meglepetés, amikor néhány hónappal ezelőtt megszállták az épületet. Rutinszerű karbantartásra készülték, melyről tudtak a lakók is: 3-5 szintenként végrehajtandó felújításról, szerkezetmegerősítésről volt szó.

A szemle után megváltozott a szakértők véleménye. Megállapították, hogy kötőelemek jórésze korrodálódott, az épület statikai állapota nem kielégítő; egyebek között a konzolok leszakadásának veszélye sem kizárt. (Erről szintén csütörtökön nyilatkoznak az illetékesek.) A feltételezések szerint nem az esővíz okozta a korróziót, hanem kivitelezési hiba: a betonozásnál használt fagyásgátló anyag túlzott adagolása. Ez roncsolta szét a feszítő acélszerkezetet, amely, ha megbomlik, összeomlik a ház.

Akármi hozta is a lakókra a veszélyt, a legsúlyosabb következménnyel is számolniuk kell: a teljes és azonnali kiürítéssel. A helyszínen nyert információink szerint ennek költsége akár többszáz millió forint is lehet, amelyet a városi költségvetésből semmiképpen sem lehet kigazdálkodni. A tanács alig több mint száz szükséglakást tud biztosítani, a családok felének kollégiumban, munkásszállón és rokonoknál kell megszállnia. A költöztetés nem képzelhető el a hadsereg segítsége nélkül, amely így, ünnepek táján, további nagyon fejelemzett összmunkát igényel.

Az igazi építőmesteri feladat csak ezután következik: mit lehet tenni egy ekkora monstrummal? A kötőelemek jórésze úgynevezett merevítőfalak alatt van elhelyezve, amelyek megbontása beláthatatlan következményekkel járhat.

Most a legrosszabb változatról beszéltünk. Reméljük, mégsem ennyire súlyos a helyzet. Szurkolunk a lakókért, s beszámolunk a fejleményekről.

Havasli János - Fotó: Cserl

A híd után balra

Kegyess napjútés

Október elsejei szotyolaárusok. Sárguló betoncsik; levedlett tölgylevél a Temes partján.

A villamos a "Máriánál" balra kanyarodik, balra a második utcában. A híd már messze van.

A forradalom bölcsője, Lengyelország, 1984 tele. Varsó zolborzi negyede. A kijárási tilalom és a rendkívüli állapot bevezetése után a hívó katolikusok utolsó menedéke. Kéz a kézben vonulnak a hatalmas tölgylevél felé. Mise kezdődik. Agonygyórtó arcok, kipirult járomcsontok, fagyú és tömjénillat. A feszület alatt méternyire fehér selyemszalag vörös betűkkel: Solidarnosc. Párcseppek szánta-

nak a Szent Kostka Szaniszló templom jeges ablakain. A lehetetlen csendjében fekete ruhás fiatalember lép az oltár elé. Jerzy atya. Zabolátlan gyertyafény csillog az arcokon, sós párcseppek száradnak. Jerzy atya az emberről beszél, a hitről és szabadságról, egy nem létezőről. Határozott szavak a diktatúrának, fegyverekről egy világrendszer nyomorúságáról - a halottakért. Öklök, erősödő férfihangok telepednek a kórus énekére: "szolidaritás a szabadságért". S elmúlt a tél. Ot fagyos tél.

Unnepi létszámú istentisztelet a Cipario 1-ben. A híd után balra a harmadik utca elején, Temesvárott. A szikár tömeg tehetetlenül topog a lelkesi hivatal tölgylevélje

előtt. Rendörkordon a fal mentén. Sötét zakós fiatalember nyit kaput, a kordon megnyílik, majd a lelkes két embert kézenfogva visszatér a házba. Párosával lépnek be a hívók az ajtón mindaddig, amíg meg nem telik a terem. Az istentisztelet boldogságot hirdet, szabadságot a nemzetiségeknek, és végtét követeli a diktatúrának. Miként tette Jerzy atya nyolcvannégy telén a Szent Szaniszló templomban.

Jerzy Popieluszkót a lengyel belügyi tiszték egy örült utópia hőhéraiként 1984 telén brutalisan meggyilkolták.

klaus

Nyerteseink

Mint legutóbbi számunkban jeleztük, a közvélemény-kutatás kérdőívének beküldői között kisorsoltuk a nyerteményeket. Még egyszer köszönjük, hogy olvasóink megtszettek bennünket választással, és elmondták véleményüket lapunkról.

1500 forintos vásárlási utalványt nyert: Madarasi Róbert (Komló)

Egyéves előzetést nyert: Timár Bálintné (Dobsza)

Féléves előfizetést nyert: Domján László (Szentgyörgyvölgy, Zala megye)

**Ez az arc
lesz a végső?**

Az MSZMP kísértete

Csodálkozom. Míg kelet-európaszerre szépen sorban felelőségre vonják a szocializmusnak mondott társadalmak nyereszkedő vezetőit, idehaza háborítatlanul aggódnak értünk a levitézlett apparatszikok. Míg másutt házi őrizetbe, vizsgálati fogságba helyezik a képmutatás bajnokait, nálunk hamut szórnak a fejükre, állukat magasra vetik, és mélyen a szemünkbe néznek azok, akik a végsőnkig lejáratták egy(?) nemzedék legszebb álmait. Nacionalizmus, zsidó- és cigánygyűlölettel riogatnak, és óva intenek a félrevezetői képes politikai demagógiától.

Ígérnek: szakítanak az eddigi hibás gyakorlattal, és árulóknak bélyegzik azokat, akik ezt náluknélkül már korábban megtették. Állítják: munkájuk legfőbb értelme a munkások, a dolgozók szolgálata. S miután ellenségeiket jóvátehetetlenül magukra haragították, a szimpatizánusokat elriasztották, s elvbarátaikat kiábrándították, érezhető büszkeséggel mondják magukról, hogy ellenzékiek.

Bizony mondom, jólesik látni ezt a vergődést, ezt a fogadkozást, ezt a már majdnem alázatos magyarázkodást. Jólesik visszahallani a nem is oly régmég tiltott gondolatokat azok szájából, akik egykoron kegyeskedtek nekünk megbocsátani, ha jószándékú, "építő jellegű" kritikánk (és önkritikánk) kissé messzire ment.

Nézem a televíziót, és csodálkozok. Grósz magabiztos, látszik rajta az elégedettség; Ribánszkit - úgy tűnik - a kulisszák mögött leállították, magához mérve feltűnően visszafogott; Berecz eltökélt: ez a harc lesz a végső. És az arc, többé nem változik? És szinte kivétel úgy hiszik: szavaiknak van még hitele...

Csak azt a tapsot, azt tudnám feladni... Mert még a kongresszus levezető elnöke is féltette tőle a tanácskozás "munkajellegét". Mert riaszt. Mert emlékeket ébreszt. Mert félek a nép nevében visszajáró kísértetektől.

Ferling J.

A Kolping első hazai lépései

Tornagyakorlatokkal, egészen pontosan: izometriás gyakorlatokkal kezdődik a szeminárium. Egy-egy "kunszt" szigorúan hat másodpercig tart, tovább nem ajánlja Klaus Borchert, az előadó.

Történelmi pillanat tanúi vagyunk immáron felfrissülve: a nemzetközi Kolping Szervezet hazai zászlóbonításának, 1989. december 15-én este a JPTE közgazdasági karának könyvtárában. Kicsi, de érdeklődő csapat, még Kaposvárról is jöttek, két idősebb férfi. De hát mi is ez a Kolping?

Többször írtunk már róla, legutóbb a magyarországi kapcsolatokat kiépítő augsburgi iroda egyik vezetője, dr. Schmidbauer látogatása alkalmával. A szervezetet Adolph Kolping német lelkész alapította a múlt század közepén, s azóta csaknem az egész világot behálózza. (Nemzetközi központja Kölnben van.) Tevékenysége rendkívül szerteágazó, iskolai képzéssel, felnőttoktatással, családi hivatásra, az üzleti életben való jártasságra, a szakmák közötti eligazodásra neveléssel foglalkozik egyebek között. Kelet-Európai központjának Pécsét szemelték ki, azt a várost, amely jelenleg válságújtotta övezet központjában fekszik, súlyos munkanélküliség árnyékában élő emberekkel.

A Kolping nem vár. Jóllehet, a szervezés kezdete óta eltelt hosszú hetek nem voltak elegendőek arra, hogy a város megfelelő épületet ajánljon fel megvételre, az első szemináriumot már megrendezték az egyetem támogatásával. Fő témája az időmenedzse-

lés tudománya-művészete volt. Egyenként véve nem sok újat hallottunk, ám az elhangzottakat rendszerbe állítva bizony nagyon sok tanulsággal szolgált a három óra. (S közben azt is megtudhattuk, hogy Magyarországon álmósítón túlfitúlik az irodákat, továbbá nincsenek emberhez illő székek.)

A jelentkezők februárban úgynevezett információs héten vesznek részt Pécsen, majd Augsburgban. *Uzsaly Zoltán* pécsi szervező szerint eddig mintegy százan érdeklődtek a Kolping programjai iránt. A németek negyven főt tartanak ideális létszámúknak egy-egy csoportban. (Itt jegyezzük meg, hogy a szerkesztőségünkbe érkezett jelentkezéseket továbbítottuk.)

Miközben folyik a szervezés, a házkérés, elkészült a Kolping magyarországi koncepciójának a gazdaságilag foglalkozó részprogramja.

A program résztvevőinek legalább egy alaprendezvényt meg kell látogatniuk. Az első lehetőség a már említett információs ("szimatoló") hét lesz, melynek célja, hogy a résztvevők megismerkedjenek az üzemi- és népgazdaságtan alapfogalmaival, hozzászokjanak a piacgazdasági gondolkodásmóddhoz. A legfontosabb célcsoportok: ifjú vállalkozók, a vezetői utánpótlás, a banki, szolgáltatási, mezőgazdasági, ipari, hatósági és egészségügyi ágazat vezetőinek csoportja.

Az információs hetet követő speciális szemináriumokra az NSZK-ban és

részben Magyarországon kerülnek sor. Itt ismerkednének meg a résztvevők a menedzselés, a szervezés, marketing, személyzeti munka és számvitel nyugati gyakorlatával. Természetesen valamennyi célcsoport sajátos képzést kapna, más-más súlypontokkal.

A Kolping különös gondot kíván fordítani a leendő magyarországi tanárok ("trénerek") képzésére. Ez az NSZK-ban kezdődne s Magyarországon folytatódna. Nagyon fontos feladatuknak tekintik a munkahelyi képzést, illetve az esti és hétvégi speciális tanfolyamok bevezetését, melynek során az érdeklődők megismerkednének például a pozitív gondolkodás, az új kollégák befogadása, a kapcsolódás és stresszkezelés, a sikeres konferenciák, a beszélgetéstechnika, a hatásos vezetési magatartás nyugaton már kipróbált és bevált módszereivel.

A Magyarországon szárnyait bontogató Kolping munkájára - legalábbis egyelőre úgy tűnik - az NSZK-ban jobban figyelnek, mint idehaza. Ezt mutatja Kohl kancellár szövegírójének, Hans Kleinnek vasárnapi pécsi látogatása is. Idehaza mintha még mindig hóbortos jómódi kapitalista játszadónak, amolyan üdvhadsereg-tervezésnek tekintenek a Kolping világszerte eredményes és elismert munkáját. Szerencsére ez nemigen zavarja az augsburgi és pécsi szervezőket. Végzik a dolgukat olyan céltudatosan, mint ahogyan tanítják.

-havasi- Fotó: Csérl L.

A Világkiállítás rögzös útjai

Vegyes érzelmek fogadták a múlt heti bejelentést: Budapest és Bécs rendezet a 1995-ös világkiállítást. A területet Dél-Budapestem már korábban kijelölték, a látogatók elszállásolására széleskörű tervek születtek, reális esélyünk van a telefonhálózat nagyobb léptékű bővítésére. A kétkezdő hangok a hozzánk érkezők utaztatása körül erősödtek föl. A héten - a Gazdasági Kamara Dél-Dunántúli Bizottsága jóvoltából - bepillantást nyerhettünk abba a tanulmánytervbe, mely a kérdésekkel foglalkozik. Olvasóink így az első között kapnak tájékoztatást a fontosabb adatokról.

Nemzetközi tapasztalatok szerint a látogatók nyolcvan százaléka a kiállítási nap utolsó két órájában távozik a helyszínről. Ezt viszont - ha még annyit fejlesztünk is - nem tudjuk "levezényelni". Emiatt 10 millió látogatót a májustól októberig terjedő időszak végére kell irányítani. Utazási kedvezményekkel, mérsékeltárú belépőjegyek kiadásával.

A legfőbb gondot pillanatnyilag az okozza, hogy a nemzetközi kiállítási szervezet, a BIE határozata szerint nem két, egyidejű rendezvényről van szó, hanem egyetlen, kéthelyes kiállításról. Elvárás, hogy megteremtjük a gyors, nagykapacitású tömegközlekedési kapcsolatot, melyre az közlekedési véleménye szerint is egyedül a vasút alkalmas. Elengedhetetlen a Budapest-Győr-Hegyeshalom szakasz kiépítése 160 kilométeres óránkénti sebességre. A beruházás építési

költsége ötmilliárd forint körül alakul. A számítások azt mutatják, hogy a területet kocsipark megújítására hat mozdonyt, és hatvan Inter City típusú személykocsit kell forgalomba állítanunk. Ez közel két és félmilliárd forintot jelent még. Ide tartozik, hogy a vonal jelenlegi kihasználtsága a 100 százalékhoz közelít, fejlesztése egyébként is elodázhatatlan.

A Budapest-Székesfehérvár-Nagykanizsa vonalon sem halasztható a bővítés, Erd és Támok között szükség van a második vágányra. Az itteni 170 milliós beruházás évi 40 milliós üzemi költség csökkenést eredményezne. A Budapest-Dombóvár-Pécs illetve Gyékényes útvonalon 25 millió forintért korszerűsítik a térközbiztosító berendezést. A munkálatok igen hamar megtérülnek, évi 122 millió forintot hoznak. Végezetül Szolnok és Szajol között nem odázható el egy harmadik vágány kiépítése.

Persze, a kiállítási forgalom felvételére jónéhány vonatot kellene beállítani a meglévő hálózaton. Ez 32 további mozdony és 7-800 személyvonati kocsi belépését feltételezi, mintegy 20 milliárd forintnyi költséggel. A kiállítás után így a nullára futott kocsik egy részét ki lehetne selejtezni.

A közúthálózat hazai fejlesztése a nyolcvanas évek végére gyakorlatilag megállt. A többletforrások fölhasználásával Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Szeged, Fertőszentmiklós, Csorna, Kisbér, Sárvár, Zirc, Pilisvörösvár, Gyöngyös, Győr elkerülésére építé-

nénk ki autópályát, illetve autótut. Természetesen Budapest és Hegyeshalom között elkészülne az amúgy is szükséges kétszer két pálya, a balatoni sztrádát pedig Szabadbattyánig kétszer háromsávossá bővítenénk.

Légiforgalom. A felvételi épület második ütemének befejezésével Ferihegy 2 végezné valamennyi menetrend szerinti gép indítását és fogadását. Ferihegy 1 a charter- és magángépeket kezelné. Ez a vidéki (Siófok-Balatonkiliti, Pécs, Szeged, Nyíregyháza, Debrecen) repülőterek fejlesztését is meggyorsítaná. A nagyobb utasforgalom miatt jelentkező többletigényt a szükséges időtartamra beállított, bérelt gépekkel fedeznénk.

A vízi közlekedés tervezett megújítása is elsősorban a két színhely közötti vonalat érinti. Éjszakai járatok beállításáról, teherhajók ideiglenes átállításáról(?), bérletéről van szó. A szállásgények enyhítését közművesített, partmenti horgonyzóhelyek, állóhajók szolgálnák.

A budapesti közúthálózat és tömegközlekedés együttes fejlesztési költsége 30 milliárd forintot tesz ki, a négyes (Dél-Buda-Rákospalotai) metró, a Lágymányosi híd, a Hungária körút, a Csepeli HEV, a pest-csepeli rakparti út teljes kiépítését foglalja magába.

A teljes beruházási költség körülbelül 100 milliárd forint, és ha nem rendezzük meg a Világkiállítást, 20 év alatt akkor is megtérül.

Sz.Koncz István

Egy zeneszerző halálára

Cédula vár az asztalomon: "Ifj. Jakab László úzeni, hogy édesapja meghalt." Néhány nap múlva ott a gyászjelentés is.

Emlékképek villannak föl. Hollandia... Kisvárosi koncertterem, a MÁV pécsi Koncert Fűvészenekara vidám indulót játszik. A szerző, vékony, fáradt arcú, idős embert, hosszan ünneplik. Másnap este a soproni pécisi koncertteremben egy "szobába" kerülünk. Egész éjjel rázza a köhögés, másnap reggel bocsánatot kér, amiért nem hagyott aludni.

Aztán két-három havonként üzen: "Gyere, beszéljünk. Amnyi mondanivalóm volna!" Csak néha jutok el a kis uránvárosi lakásba, bár a történetei mindig érdekesekek. Falusi pedagógus pálya, hadifogság után az MKP által rekvirált bútorok, egy közlekedési baleset miatt (rendőrszert az áldozat) egyévi börtön és egyéb meghurcoltatás. Sok-sok volt tanítványa számára kedves igazgató úr, generációk forgatták-forgatják kémiantankönyvét. Szerzeményeit ismert muzsikusok, énekesek adják elő a rádióban, koncertteremben.

És most nincs többé. Elvitte történetét, melódiait. Jakab Laci bácsi, sajnálom a sok elmulasztott lehetőséget. Nyugodj békében...

H.J.

A HELYZET

A történet egyidős Krisztussal. A hajléktalanság, az otthontalanság története. S azé a legfőbb óhaj, hogy valahol otthon legyünk a világban. Bizton hajhassuk álomra a fejünket, vegyének körül szeretetink, s óvjanak, védjenek, pusztán csak azzal, hogy ott vannak a közelünkben. Hogy tudunkra adják, szeretnek bennünket.

A történet kezdetén az áll, hogy a pár, József és Mária szállást keres a városban, de hiába zörgetnek, egy ajtó sem nyitattik meg nekik. Mert van bariangjuk a rókáknak és fészkelik az ég madarainak, csak az Ember fiának nincs hol lehajtania a fejét. Megszületnie sincs hova. Csak egy istállóba. Egy oduba. Barnok közé.

Századunk, amely oly sokat, szinte mindent ígért az embernek, egyébről sem szól, mint menekülőről. Hontalanokról és hajléktalanokról. Internáltokról és elűzötekről. A világ természetes rendjének megbomlásáról, amennyiben valakik azt ígérték, hogy nem másutt, hanem itt teremük meg mindenki számára a legfőbb jót. A békét, az otthont, a Paradicsomot. S azt mondták, majd meg is cselekedték, hogy ezért a földi paradicsomért harcba kell indulni valakik, más emberek ellen. Hogy mindössze bizonyos embercsoportok állnak a legfőbb jó útjában, s ha ezeket elűzzük, megsemmisítjük, ha megvívjuk velük a végső harcot, akkor minden úgy lesz, ahogyan meg volt írva. Akkor megérkezünk az ígért földjére, a Paradicsomba, amelyre szomorú sóvárgással emlékezik vissza a Föld minden népe.

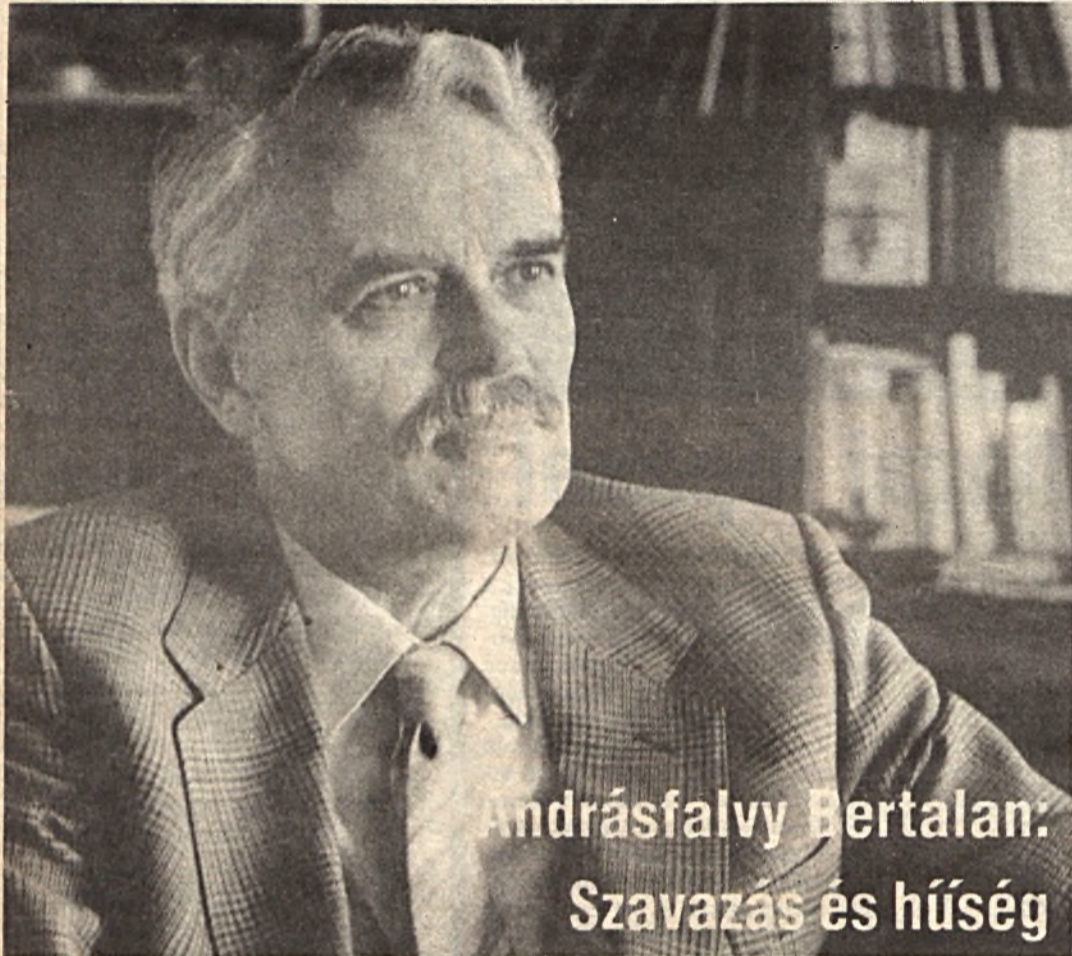
Mária és József alattvalói, állampolgári kötelességét teljesítendő, a népszámlálás végett utazik Bellehambé. Adminisztratív, külső erő rángatja ki a párt, a várandós Máriát otthonából, majd ugyanez a hatalom rendeli el, hogy öljenek meg minden gyermeket két esztendőstől és azon alól. A pár, immár a gyermekkel, ismét menekülőkben.

At országok határain, városról városra, fegyveresektől üldözve. A férfi, az asszony és a gyermek. Hámasukat, mely a legfőbb fenyegetés egység ezen a világon, fény veszi körül. Noha üldözik őket, noha nincs otthonuk, noha sötétség szorongatja őket, hármasuk mindig fénylőn jelenik meg a szemünk előtt. Kétezer év óta. Mint az otthon, a megérkezés ígérete. Az emberi élet, amely ugyan súlyosabb és rettenesebb, mint az erdei vadaké és az ég madaraié, amelyet veszélyek fenyegetnek, de amely mégis az elvesztett otthon, az eltűnt Éden tudásával keres, kutat szüntelen. Amióta kiűzetett. És e rettenetes század tudásával immár nem bízhat egyébben, mint a jószágban, a szeretetben és a bizalomban. Egymásban. A másik emberben. A téli éjszakán át sugárzó távoli fényben. Amely felé mindnyájan igyekszünk. Amely mindünket vár. Egyként a hajléktalanokat, az árvákat, a csöveseket, az emigránsokat és elűzötteket, a lakásigénylőket és a szükségilakásokban, a villákban, a lakótelepek dobozaiban és a polgári otthonokban vacogókat.

A hármast felett pedig csillag ragyog, angyalok kara zeng, elébe állmélkodó pasztorok és napkeleti királyok borulnak. Az angyal azt hirdeti a rozoga külvárosi odú felett, hogy örvendjünk, hogy dicsőség, békesség! S valóban, örvendzünk! Mert a fény, a gyermek akkor születik meg, amikor a leghosszabb a téli éjszaka. Amikor a legszorongatóbb az éj és a legkevesebb a remény. Mégis eljön. Minden esztendőben. Bizakodjunk!

Gállos Orsolya

Az MDF országos választmányának tagja a "bojkottról" és másról

Andrásfalvy Bertalan.
Szavazás és hűség

A novemberi szavazás felkavarta az indulatokat. Sokan nem értették az MDF álláspontját, s mikor - elég későn -, megjelent az elnökség nyilatkozata, hogy nem megy el szavazni, sokan megdöbbenésüknek adtak kifejezést. Különösen azután, hogy a szavazás eredményét közreadták, többen jelelték kilépésüket a Fórumból.

Megértem őket: a jelszavak, utcai plakátok, a rádió és tv-hirdetések harcában alulmaradt az MDF. Kiléptek, mert szégyellték, hogy nem a radikálisabb érvelő és agitáló, a szavazás során megerősödött és diadalt hirdető SZDSZ tagjai, hanem az általuk kigúnyolt MDF-nek. Jó érzés a győztesekhez tartozni, és nem azokhoz, akiket jobbról volt szövetségesei, balról a régi hatalom egyaránt támad. Nemegegyeser úgy éreztem, hogy a magukat legellenzékibbnek hirdető szervezeteknek a legnagyobb ellensége nem a még hatalmon lévő MSZP és MSZMP, hanem az MDF és a vele "paktumot kötött" Pozsgay Imre. Az igaztalan vádakkal nem foglalkozom; hogy "paktumot kötött", hogy "antiszemita". Ezekre az érintettek megfelelő választ adtak. A szomorú ebben az, hogy a vádakat igyekeztek külföldi újságokban is elhelyezni, ami éppen nem tűnik becsületes eljárásnak, de annál hatásosabbnak.

Mi volt az MDF szándéka?

A lényegről kívánnék szólni; miért ellenezte az MDF a szavazást? Mi volt és maradt továbbra is a Fórum legfontosabb célja és szándéka? Rövid távon a Fórum legfontosabb célja egy független, a nép által megválasztott parlament és kormány megeremtése. Ezért írta alá ez év szeptemberében az ellenzék, az SZDSZ és a FIDESZ kivételével, azt a kompromisszumot, melyhez egy záradékot is csatoltak. Ez a záradék továbbra is fenntartja azokat a követeléseket, melyekben a háromoldalú tárgyalások során nem tudtak meg egyezni, de ezek megoldására más utat és módot kell keresni. Ezek a pontok voltak azok, melyeket a novemberi szavazás 2., 3. és 4. pontja sorolt fel. A köztársasági elnök megválasztásában az ellenzék eredeti szándéka ellenére az alku folyamán úgy egyeztek meg, hogy az elnök megválasztása után, 90 napon belül meg kell tartani a parlamenti választásokat, és ezzel megvalósul a legfőbb politikai cél: negyven év után létrejön az első demokratikusan megvá-

lasztott magyar kormány. Ez volt a legfőbb tét az MDF és az ellenzék többsége számára. Ezért a kompromisszumért áldozta föl a záradékolt követeléseket.

Ezt a meg egyezést az összes, a kerekasztalban helyet foglaló ellenzék szervezet elfogadta és nem vétőzte meg. Minden szervezetnek vétő-joga volt, az SZDSZ-nek és a FIDESZ-nek is. Nem vétőzták meg, mert a sarkalatos törvények biztosították nekik is a törvényes működés lehetőségét. A meg egyezés ünneplésénél azonban a két említett szervezet nem írta alá azt. Ezzel akár kérdésessé válhatott volna az egész meg egyezés, de szerencsére nem ez történt. A parlament elfogadta a háromoldalú tárgyalások során kidolgozott törvényeket, sőt tovább is ment, megszavazván a munkásörsg feloszlását, a pártok munkahelyről való kiállítását és a pártvagyon ellenőrzését.

Az SZDSZ és a FIDESZ - arra hivatkozva, hogy a meg egyezést nem írták alá (de elfogadták "de facto", mert éltek az abban kapott jogokkal) népszavazást kezdeményeztek, - valójában csak ők tudják, miért. A szavazásra összekapcsolt négy kérdés közül a parlament három törvénytervezéssel megoldott. A népszavazást követően azzal indokolták a három megoldott kérdés megszavaztatását, hogy a kérdéses legitimitású parlament döntését népszavazással meg kell erősíteni. Felmerülhet a kérdés, miért csak ezeket a kérdéseket, melyeknél sokkal fontosabb kérdésekben is ez a parlament döntött, és azokat népszavazással megerősíteni nem érezték szükségesnek: például az alkotmány módosítását, mely egyáltalán lehetővé tette a többpárt-rendszert.

A köztársasági elnök megválasztása volt a szavazócédulán az első kérdés. Az MDF - tartva magát a kicsikart alkuhoz, nem mondhatott mást most, mint amit a meg egyezéskor mondott: Legyen meg a köztársasági elnök-választás előbb, mert a meg egyezés szerint ezután 90 napon belül független parlamentje és kormánya lesz a nemzetnek. A legnagyobb esélyesnek Pozsgay Imre tűnt, megválasztását csak úgy lehet megakadályozni, ha a népszavazás elmarad - érveltek a szabaddemokraták. Ez igaznak látszik, de megválasztásának megakadályozása szükségszerűen elodázza a parlamenti választásokat, márpedig arra volt és van a legnagyobb szükség. Az az érv, hogy az elnök kezében túlságosan nagy hatalom lesz, ha azt a nép választja meg, sántító érv. A köztársasági elnök jogkörét az alkotmány-módosítás kidolgozásában résztvevők pontosan ismerték; tudták, hogy a megválasztás módja és ideje nem befolyásolja az elnök hatalmát. Az országos érdeklődésben a legfőbb döntéshozó testület a parlament maradt, és a parlament által kinevezett felelős kormány, élén a miniszterelnökkel. Az ő hozzájárulása nélkül a köztársasági elnök a legfontosabb ügyekben nem dönthet. E kérdésről terjesztett valótlan állításokat Szabad György rádió-nyilatkozatban cáfolta meg.

A szavazás csapdája

Itt volt tehát a szavazás csapdája az MDF számára. Az MDF nem áldozhatja fel becsületét taktikai fogásért. Ha egyszer aláírt egy meg egyezést, akkor tiszteletben is tartja azt, és ezért nem szavazhatott az első kérdésre igennel. Az alkuban éppen ezt az igent áldozta fel azért, hogy minél előbb kikényszerítse a parlamenti választásokat. Ha pedig nemmel szavaz, akkor ugyanúgy szavaz, mint az MSZMP, mint a hatalom birtokosa, akinek természetes érdeke, hogy megszerezze az elnöki tiszteletet, tehát az MDF együttműködik az MSZP-vel. A másik három kérdésben, melyek kimaradtak a meg egyezésből, de melyeket megoldott a parlament, természetesen igennel szavazhatott volna az MDF is. A ravaszul összekapcsolt négy kérdés így mindenképpen jó volt arra, hogy lejárássa az MDF-et; ha ragaszkodik szavához és legfőbb céljához, a parlamenti választásokhoz, és akkor is, ha megszegi szavát és bizonytalanra bízza az új parlamenti választásokat. Ezért adta ki az MDF elnöksége, - sajnos nagyon későn - nyilatkozatát, miért nem megy el szavazni: mert eldöntött kérdésekről kellett volna szavaznia (2.-4. kérdés) és legfontosabbnak az új parlament megválasztását tartja, mégpedig minél előbb (1. kérdés).

A szavazás csapdája

Az MDF tévedett, nem tudta ezt a fontos kérdést világosan megérteni, a vágy pedig, hogy végre szavazhasson a nép, elhomályosította és mellékesé tette a feladott kérdések és a mögöttük lévő következtetések józan átgondolását. Sajnos, aggasztóan rossz gazdasági-pénzügyi helyzetünkben a népszavazás többszázmilliósi költségei és az ugyancsak 10 milliókban mérhető propaganda-költségek (ez utóbbi teljes egészében elvesztett) jobb helyet is találhattak volna: a hajléktalanok, a nyugdíjasok megsegítésében és új munkahelyek teremtésében.

A legnagyobb veszteségnek az látszott, hogy elodázódott az oly nagyon szükséges parlamenti választás ideje. A jelenlegi parlamentnek hivatali ideje csak júniusban jár le. Imárr semmi sem kényszerítheti rá, hogy feloszlassa magát, ezért állt elő az MDF parlamenti képviselője, Bánffy György ezzel a javaslattal, hogy tegye meg ezt mégis a nemzet érdekében. Ez volt az

MDF állásfoglalása már novemberben is: tartsunk választásokat március 11-én. Országsszerte felkérték az MDF szervezetek megyéik országgyűlési képviselőit, támogassák a javaslatot. Ezt a javaslatot azóta időszerűvé tette Csehszlovákia és az NDK gyors haladása a demokrácia felé. Addig, míg nincs az országnak demokratikusan megválasztott parlamentje és felelős kormánya, nincs remény a gazdasági, politikai és társadalmi szerkezetváltásra és a külföldi segílyre. A szorító gazdasági és nemzetközi viszonyok segítik az MDF törekvését a parlamenti választások sürgetésében, továbbra is ezért fog harcolni minden becsületese eszközzel.

Egyébként az MDF elnöksége nem bojkottról beszélt, és nem is írt elő kötelező szavazási magatartást; ez ellenkezett volna a Fórum alapeszméjével: mindenki legjobb lelkiismerete szerint döntson és válassza meg társait az új ország felépítésében. Az elnökség egyszerűen közölte nyilatkozatában, hogy mit tesz, és azt megindokolta. Az emberek azonban jobban szeretik, ha van, aki előírja nekik, mit, mikor, hogyan csináljanak, ha valaki hangzatos jelszavakkal meghatározza, hogyan gondolkozzék, szavazzon és viselkedjen. A saját döntés súlyától még félnék az emberek. Legyünk bátrabbak! Gondoljunk végig minden cselekedetünknek mi a tétje és következménye. Az igazi döntés még hátra van, az a parlamenti választások lesznek. Az új parlament fogja megteremteni a demokráciát, fog pontot tenni a múltira. Ha mi is úgy akarjuk.

Legyünk bátrabbak!

A Fórum nem változtatott eszméin a szavazás előtt, alatt és utána sem, nem rúgta fel aljukát azért sem, mert a parlamenti választásokat tartotta fő céljának és tétnek. Vannak, akik már azon akarnak változtatni, amit megszavaztattak a néppel! Nem kommentálom ezt. Elképzelhetőnek tartom, hogy a vélemények változnak, és akkor azt is, hogy nem a közös célt küzdő ellenzékiek fognak egymással küszködni, hanem együtt harcolunk ismét a legfontosabb változásokért.

Aki a Fórumhoz csatlakozott, annak továbbra is a Fórum alapelveit kell szem előtt tartania: azok nem változtak. Az MDF inkább hű marad ehhez, ha ez népszerűtlen is, mintsem taktikázson egy szavazás megnyeréséért. Akinek ez a következetesség nem tetszik, válasszon magának taktikusabb, jelszavasabb, rámenősebb pártot, akinek több pénz van propagandára és nagyobb külföldi összeköttetése, kevesebb gatlása, ha ellenfeleket kell minősíteni. Mi inkább maradunk becsületes vesztesek, mint taktikus győztek. Ne feledje el senki, mit írt a Fórum zászlajára: népünknek nem kell máshonnan importált, hangzatos elv, ideológia, sem a gatlástalan liberalizmus, szabadelvűség, sem a homályos szocializmus, hanem a maga által kigondolt, kipróbált és bevált út, ha úgy tesszük: a harmadik út, mely felé a szélsőségekből kiábrándult Európa jobbik része már elindult. Ennek az útnak alaptörvényeit 2000 évvel ezelőtt már megfogalmazták világosan, és a világ legnagyobb látókörű gondolkodói most látják már és fogalmazzák meg: csak erre épülhet fel az Európai Ház, nem a levitelt izmusokra és önző gyakorlatra. Mi ezután is ehhez tartjuk magunkat, szerencsétlenségben és szerencsében egyaránt - csak ehhez!

Fotó: Csonka Károly

Tisztelt Tanár Úr!

Kérem ne haragudjon rám, hogy megállapodásunk ellenére kiszivárogtatom közös titkunkat: túlhaladt minket a történelem.

Bár ez önmagában 1989 telén különös jelentőséggel nem bír. Sok igazságkeresőt csapott be mostanában a kengyelfutó "história". Mégpedig elég csúfosan, ápolatlan hátsófelét mutatva mosolygós orcája helyett.

Mi ennél, azt hiszem, sokkal szebb pozícióban érezhetjük magunkat. Mert hát a véletlenek összjátéka az, amely megfosztotta Önt egy kisebb szakmai sikertől, engem pedig a hetilapos újságíró mindennapi betevőjétől. És egyáltalán nem az igazságot kerestük.

Ön bizonyos párhuzamokra szeretne volna felhívni az olvasó figyelmét a Franco rezsimet követő spanyol "kibontakozás" és a Kádár-korszak utáni magyar reformfolyamat jelen történéseiben. Hogy akkoriban egy fasiszta diktatúrát követő demokrati-

zálási folyamatban a kormánypárt és az ellenzéki pártok, beszüntetve a személyes küzdelmet, valamiféle közös kilábalási stratégia érdekében kezelt szorítottak. S hogy ez a gesztus nem csupán rövid távú érdekégyeztetés, hanem Spanyolország jövőjét, s egyre fényesedő jelenét meghatározó összefogás volt.

De az előkészületek alatt érkezett a egyszerű hír: a kormány és a politikai pártok tárgyalászatához ültek. Három napon át firtatták az ország sorsát. A katasztrófa-hírművek pedig megnyugodhattak, alakul a nemzeti konszenzus, amely egyszer, szeptemberben már megcsillan a kerekasztalnál.

Ám akkor bátorítottam meg egyezni, hogy mi magyarok vagyunk és nemzeti sajátosságink között a füttyölős barackpálinka után második hely a gyűlölködést illeti. Ekkor Ön, Professor Úr! a fogadást ajánlott. Mert, ha márciusban itt parlamenti

választások lesznek, akkor a tisztelt pártok úgy szétcincálják egymás programját, hogy polgár legyen a talpán aki őszinte szívvel voksolni mer. S ez minden hosszú távú meg egyezést precízen ivartalanít. Potenciális erő pedig nem lévén, beszélgetésünk januárban, februárban mindennél esedékesebb lesz.

Majdnem kiment a fejemből, hogy a feltételek elhullása esetén - amelyért Ön is szíve szerint drukkol - az "anyagfelvételi" ösdi bolívek alatt a hegy levének izlelésére módosítanánk. Hogy a fogadásnak tétje is legyen. És ne csak az ország számára.

Professzor Úr! A fogadást tartom és készülnök a januári találkozásra. Pogácsával és lopóval. S ha majd baj lesz, kérek kölcsön egy ceruzát.

Tisztelettel:
Klausmann Viktor

Helyesbítés

A múlt számunkban megjelent Kényszerpályán című cikk néhány sora értelemzavaró szedési hibával jelent meg. A mondat helyesen így hangzik:

"Úgy tűnik, az MDF ugyanúgy választ, mint alakulásakor Lakiteleken, 1987-ben: inkább a szocialisták (akkor: az MSZMP reformszárnya), mint a szabaddemokraták (akkor: a demokratikus ellenzék)." A hibáért mind a szerző Takáts Józseftől, mind olvasóinktól elnézést kérünk.

Vörös Vince bizakodik

Bakonyai látogatás a Kisgazdapárt elnökénél

Korán alkonyodik, pedig jó lenne még nézelődni. Innen, a Jakab-hegy tövéből sötét mezőnek látszik az Ormánság síkja, benne apró fények, karácsonyváro falvak lámpái villannak fel. A mező túloldalán a szlavóniai Papuk kékesszürke vonulata zárja a láthatárt.

A bakonyai faluszéli ügy magasodik fel egy szép családi ház, mintha csak mintája akarna lenni a magyar közép- és felsőosztály építészeti kultúrájának. Zsalugáteres ablakai nyáron enyhén adó hűvösöt, télen hívogató meleget kínálnak.

Hol is lakhatna mástul a Független Kisgazdapárt országos elnöke, a 75 éves Vörös Vince, mint egy alig fél-éves lelkes baranyai kisközségben? Nem a dácásja, a vadászháza van itt, hanem az otthona. Tíz perc autójárányira Pécsről, az amerikai vevőkre kacsingató uránbánya tőzszomszédságában, mégis a világ végén. Hiszen még telefonja sincs. Rangja mint Nyers Rezsőé, a magyar történelemben játszott szerepe sem jelentéktelen, ám a Posta mindaddig nem talált lehetőséget rá, hogy legalább egy "bepötyölő" szünetet adjon neki. Pedig még Rieger osztrák alkancellár is közbenjárt az érdekében...

Vörös Vincéhez egy naptári bejegyzés miatt kopogtatunk be ezen a decemberi délutánon. "A demokratikus Magyarország ünnepe": ez olvasható a kalendárium december 21-i rubrikájában, a Tamás név fölött. Még tanultabb körökben is sokan török a fejüket, mi-ért biggyesztették oda, piros betűvel. (Sztálin születésnapját - mely szintén e naphoz kötődik - hathatósabban igyekeztek az emberek fejedelmévé tenni.) A "megfejtés": 1944. december 21-én ült össze Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés. Vörös Vince szintén a küldöttek között volt, mi több, a Nemzetgyűlés jegyzőjének választották.

December 15-én eljött gróf Teleki Géza és Vas Zoltán Pécsre, s közölték a pártok vezetőivel, hogy Debrecenben ideiglenes nemzetgyűlést kívánunk összehívni. A pártok megkezdtek a jelölést. Itt mindjárt vita alakult ki, mert Kovács Béla akkori főtitkárunk emlékeztetett rá, hogy Baranyában a kisgazdák a legerősebbek, így mi több küldöttet kívánunk delegálni. Vas Zoltán persze ágáltak ellene. Arra hivatkoztak, hogy a Kommunista Párt és a szovjet csapatok segítségével nélkül nem lehetne most nemzetgyűlést tartani. Mondtam Kovács Bélának, ezen nem érdemes veszekedni, a választások majd eldőlnek, melyik párt a legerősebb.

— Ön akkor milyen funkciót töltött be?

— A Független Kisgazdapárt vármegyei titkára és az 1941-ben megalakult Parasztmozgalmak országos alelnöke voltam. Ez utóbbit a német megszállás napjaiban Jaross Andor belügyminiszter - miután küzdöttünk a nyilasok ellen - baloldali szervezetnek minősítette és feloszlatta; 1945 elején szerveztük újjá.

— Tehát megválasztották a küldötteket...

— Igen, december 17-én a pécsi Nemzeti Színházban választottak meg tizenöt küldöttet a pártok, a törvényhatósági bizottság és az egyetem képviselői. Másnap el is indultunk Debrecenbe. Egyéb utazási lehetőség híján Vas Zoltán a szovjet városparancsnoktól szerzett két ponyvás teherautót. Elég "szellős" járművek voltak, s maga az utazás sem volt veszélytelen, mert időnként még német repülőgépek köröztek a fejük fölött. Szegedi éjszakai utazás után 19-én vergődöttünk el Debrecenig. A Tiszántúl nagyon lehangoló képet mutatott, a városból is csupán a Nagytemplom környéke maradt ép-ségben. A megérkezés után nemzetiszínű, ideiglenes megbízólevelet kaptunk, s még aznap este összeültek a pártok főlmei a helyszínen. December 20-án megkezdődtek a pártközi tárgyalások, melyek során számos kérdésben megegyeztünk, csupán egyben nem: mi, kisgazdák, szerettük volna megszerezni a belügyi tárcát, de ebbe a kommunisták nem mentek bele. Az ő jelöltjüket erőltették. Végül kompromisszumot kötöttünk: legyen belügyminiszter a parasztpárti Erdősi Ferenc. Róla akkor még nem sejtítettük, hogy titkos kommunista, és mindenben ki fogja szolgálni Rákosiékat.

— Volt még egy miniszterség, a földművelésügyi, amit szintén kisgazdapártinak szerettünk volna - folytatja Vörös Vince. - De miután Moszkvában már jónéhány tárca sorsát eldöntötték, az agrárügy Nagy Imréé lett. Azzal az indokkal, hogy csak kommunista miniszter tudja a lehető leghamarabb végrehajtani a földreformot. Ezekben a kérdésekben tehát sok vita volt, így még 21-én délelőtt is folytatódott a pártközi tárgyalások. Mivel a Nemzetgyűlést nem lehetett elkezdni, úgy

döntöttek a küldöttek jelenlévő papok, hogy felekezetenként tartunk is-tentiszteletet. A katolikusokét a pécsi Perr Viktor celebrálta, annak okán, hogy elmesélte: az ő egyik dédapja 1849-ben Kossuth Lajossal ülésezett a debreceni Oratóriumában...

Délutánra nagy nehezen megszületett a megegyezés, természetesen a kommunisták vitték a prímet. A nemzetgyűlés elnökének mindenki - beleértve az orosz is -, Szentpétery Kún Béla debreceni professzort javasolta, de az itteni illegális kommunisták megvétőzték ezt, mondván, hogy fasiszta. Szentpétery kivonult az ülésről, így lett az elnök Zsedényi Béla.

— Oroszok is részt vettek a Nemzetgyűlésen?

— Utóbb viták folytak erről, sokan állítják, hogy nem voltak jelen oroszok. Én viszont, mint a Nemzetgyűlés jegyzője, éppen szemben ültem azzal a karzattal, ahol szovjet tiszték is ültek. Erre határozottan emlékszem. Nem szóltak bele semmibe, de jelen voltak.

— Bizonyára pontosan emlékszik, hogyan zajlott le ez a két nap...

— Az első délután megválasztottuk a tisztségviselőket és a Nemzetgyűlés 25 tagú politikai bizottságát. Az elnök elmondta az expozéját, ehhez többen hozzászóltak. Másnapra halasztották az ideiglenes kormány megválasztását. Balogh páter szólt, hogy mint jegyző, én is vegyek részt a politikai bizottság ülésén. Különterembe vonultunk, de nem ültünk asztalhoz, hanem kisebb-nagyobb csoportokban állva beszélgettünk, vitakoztunk. Gerő mellett is volt egy csoport, Révai, Balogh páter körül... Miután a kormány összetételében már megegyeztek, csak akörül volt nézeteltérés, hogy a miniszterek esküt vagy fogadalmat tegyenek-e. Végül a fogadalom mellett döntöttek. Akkor egy negyedikes papírra legépeltek a szöveget, s amikor a Nemzetgyűlés elnöke később felszólította fogadalomtelre a kormány tagjait, én olvastam előre a szöveget... December 22-én még egy határozatot is elfogadott a Nemzetgyűlés a fegyverszüneti kérelemről s a németek elleni hadüzenetről. Másnap ugyanúgy, ahogy jöttünk, hazatarttunk. Csak a kormány tagjai maradtak Debrecenben. Útközben a nagyobb helyeken megálltunk, s tájékoz-

tattuk a hírekre kiéhezett lakosságot a történelekről.

— Milyen volt a hangulat, a Nemzetgyűlés légköre? Hagyott-e valamely esemény mélyebb nyomot Önben?

— Éreztük, hogy a kommunisták mindenáron vezető szerepre törek. Imponáló volt Gerő magabiztossága, nem gondoltuk, hogy a későbbiekben mindent ugyanilyen kommunista konokossággal fog végrehajtani. És arra sem számítottunk, hogy egy kisgazdapárti többséget egyszerűen félre lehet állítani. A másik emlékem a közrenddel kapcsolatos, de ezt talán nem kellene megírni...

— Ugyan, hiszen ez már történelem...

— Lehet... No, hát, egy nagyobb társasággal álldogáltunk az Aranybika Szálló előtt. Egyszer csak odaszalad egy fiatal nő, s rimánkodik: mondjuk azt, hogy hozzánk tartozik! Nem értettük, mire gyorsan elhadtarta, hogy két szovjet katona üldözi, nem talál védelmet. Közrefogtuk ahányan voltunk, nemzetgyűlési képviselők, s akkor valóban nem mertek az oroszok közelebb jönni.

— Tudom, egy egész este nem volna elég a nemzetgyűlési történetekre. De ugorgat most előre az időben: milyennek látja Elnök úr pártja jövő évi esélyeit?

— Végre hozzájutottunk néhány helyiséghez Budapesten az Arany János utcában, így - közösködve ugyan a Ke-

reszténydemokrata Néppárttal - valamivel könnyebben intézhetjük ügyeinket. Sajnos, nincs még csönd a házunk táján. Néhány budapesti személy arra törekszik, hogy átvegye a vezetést a Kisgazdapártban, s nem hajlandó tudomásul venni, hogy a párt bázisát a falvak, a vidéki városok népe alkotja. A sajtóban is támadást intéztek ellenünk, ezért a politikai bizottság kizárta őket a pártból. Ebbe nem nyugodtak bele, minden fórumon megpróbálnak akciót indítani ellenünk.

— Pontosan kikről van szó?

— Ravasz Károlyról, Lányi Zsoltról, dr. Pálos Györgyről és főképpen Faludy Sándor pártfőtitkár volt tagunkról, aki a Dátum hasábjain sorozatban nagyon elítélhető módon támadott meg bennünket. Kizárásukkal a párt nem gyöngült meg, sőt, az országot járva azt tapasztaljuk, hogy a népszerűségünk növekszik. A választásokon 20-25 százalékos eredményre számítok.

— A Kisgazdapárt népszavazással kapcsolatos pálfordulását mivel magyarázza?

— Az a Kisgazdapárt bontotta meg az egységet, hanem az MDF, miután az ellenzék abban állapodott meg, hogy közös jelöltet indít, s egyszer csak azt hallottuk, hogy a Demokrata Fórum Fűr Lajos mellett kerteskedik. A barátságunk nem szakadt meg, de ezt mi rossznéven vettük. Ekkor kerestek meg bennünket a szabaddemokraták, a fideszesek és a szociáldemokraták, hogy alkossunk koalíciót. Csakhogy ez a népszavazással véget is ért! A megegyezés erre az egy alkalomra szólt. A Kisgazdapárt önállóan kíván részt venni a parlamentári választásokon, nem lép szövetségre senkivel. Ezt Németh Miklós kormányfőnek is elmondtam, amikor a legutóbbi összehívta a pártok vezetőit. Csupán a választás második fordulójában tudom elképzelni a koalíciót. Persze, ha lesz második forduló.

— Mennyire sikerült megvetni a lábukat falun? Abban a közegben, ahonnan a legtöbb pártívrüket remélik? Nem gondolja, hogy kisebb közösségben még mindig félnek az emberek a nyílt politikálástól?

— Örömmel hallottam a minap egy amerikai ismerősömtől, hogy amikor a hazai pártok felől érdeklődött, a legtöbb helyen a Kisgazdapártot emlegették. Minden kénszer nélkül mondhaték az emberek, hogy a dunántúli falvakban a mi pártunk gyökerei élnek a legjobban. Persze, él még a félelem is. Tartanak a visszarendeződéstől, hiába mondjuk, hogy az már nem lehetséges. Nem vállalják a nyílt párttagságot. Legfeljebb azt ígérnek, hogy ránk szavaznak. Hiába az elmúlt negyven évet nem lehet egycsapásra elfelejteni.

Azért bizakodom. A legközelebbi választásokon a három legerősebb párt között leszünk.

Sötétben ülünk, amikor elhangzanak az optimista szavak. Kint becselődött, bent elaludt a villany. Az utcára pillantva látom, nemcsak Vincééknek. "Gyakran előfordul mostanában" - mondja a Független Kisgazdapárt elnöke. Csak a tűz fénye világít.

Havasi János

Fotó: Csonka Károly

Nem adás-vétel tárgya...

T a b a j d i Csaba a magyar kisebbségvédelemről

Kísértet járja be Európát, a nemzeti jogok kísértete. Csak valahogy másként, mint valaha, a 19. század elején. Ma talán őrben tudják az érdekeltek közül, hogy a követelések mellett kívánatos a mindenfajta önmegvédelem is. Hogy a kisebbséget nem pusztán egyenlő jogok illetik meg, hanem a védelem is. Így beszélünk arról és nemcsak beszélünk, miközben vér folyik Temesvár utcáin, miközben 60 esztendő után talán a felvidéki magyarság is egyenrangú polgára lehet az újraderokratizálódó Csehszlovákiának. Beszélünk arról olyan Európában, s Európának olyan pillanatában, amikor a földrész népei - úgy tűnik, - végre valóban elindulnak a felnőttség útján. Amikor pusztító és önpusztító ösztönök felett talán az élet jó ösztönei lesznek úrrá. Európában, s annak keleti felén ma történik valami: Európa európaizálódik. Talán megpróbál visszafelé egyet egyet, talán sokszínű európaisághoz. Magyarország pedig újrafogalmazza nemzeti jogait (is). Október elsején megszületett egy új fórum, amelyről jó okkal lehetünk, hogy valóban koordinátora lesz a hazai nemzeti ügyeknek: a Magyar Köztársaság Minisztertanácsa Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárságáról van szó, amit vezetődje, dr. Tabajdi Csaba külügyminiszter-helyettes így mutatott be legutóbbi pécsi látogatásán:

— A titkárság, - mondotta, - hosszú évtizedek óta az első olyan szerv, amely nem egyszerűen kulturális körre szűkíti a nemzetiségekkel kapcsolatos feladatokat. Mivel az etnikai kisebbségek ügye összetett politikai kérdés, hazánk ma egységes kormányzati kisebbségpolitikára törekszik, mely politika tárcák felett áll. A titkárság Pozsgay Imre államminiszterhez tartozik, javaslatokat tesz a kormánynak, sőt nyomást gyakorol, rákényszerít illetékeseket, hogy orvosoljanak problémákat.

Magyarország közelmúltban folytatott nemzetiségpolitikája sok elismerést vívott ki, lényege mégis ellentmondásos.

— Az asszimiláció a demokratizálódás közepette is végbement - összegezte Tabajdi Csaba. - A demokrácia a lehető legalkalmasabb terep mindenféle probléma kezelésére, és ha valóban létrejön Magyarországon, akkor a nemzetiségnek különleges jogokban, több jogokban kell részesülnie, hogy így legyen ellensúlyozható a többség szívére.

A magyarországi asszimiláció természetéről azt mondta, nem elmagyarosítás játszódott le az elmúlt négy évtized Magyarországon, hanem spontán elmagyarosodás. A rezsím közömbös volt nemzeti tekintetben, akár a hazai nemzetiségekről, akár a határainkon kívül élő magyarokról volt szó.

A magyar nemzetiségpolitika nem kívánja adok-veszek alapon kezelni a hazai nemzetiségek és a határokon kívül élő magyarok ügyét, ugyanis az ügyet így nem lehet kezelni. Nem pusztán azért, mert a megannyi dícsérettel illetett magyar nemzetiségpolitika, amely igen jól kiállja az összehasonlítást Közép-Európában, jól tudjuk, semminemű hatással nem volt bizonyos szomszéd országok politikájára. Magyarországon ennek tudatában is következetes kisebbségvédelmet kívánunk folytatni, ami nem pusztán egyenlő jogok biztosítását, hanem a kisebbségek aktív támogatását jelenti. Erre persze érzékenyen reagál a többség nemzet. Aktív kisebbségvédelemről beszélünk Európának ezen a területén nem nagyon volt szokásban. Tabajdi Csaba úgy fogalmazott, nem lát vesztélyt a magyar nemzet tudat felerősítésében, mert igazi nemzetiségpolitika ott valósulhat meg, ahol a többségi nemzet is tisztába jön önmagával.

Az elvi álláspontok mellett szóba kerültek a szinte csak kéznýváltásnyira lévő tennivalók is: így a Pécssett nemrég megalakult Horvát Szövetség (Savez Hrvata), amelynek létjogosultságát Tabajdi Csaba elismerte. A szövetség jelen lévő alapítói elmondták, úgy érzik, így jobban tudják képviselni sajátos horvát nemzetiségi ügyeiket, és a meglévő délszláv szövetséget nem tagadják, afféle koordinatív szervezet-

nek tekintik. Karmyújtásnyira a népszámlálás, amely - jól tudják az érdekeltek, - nem fog képet adni magyarországi nemzetiségek létszámáról, még kevésbé arról, amit kettős kötődésnek, egy mára kialakult teljesen normális állapotnak nevezhetünk. Fél esztendő múlva várható, hogy a nemzetiségi törvény a parlament elé kerüljön: társadalmi vitája február-márciusban lesz. Az új választásoknak pedig nemzetiségi képviselőket kell a parlamentbe juttatniuk.

Végül megkérdeztük Tabajdi Csabát, Európa mely népcinél, országainál számít partnerekre az itt felvázolt koncepcióhoz:

— A horvátokat biztosan említhetem, a szlovéneket is, említhetem Ausztriát, és bizakodva tekintek Kárpátalja meg Szlovákiára. Világossá vált - a német kérdés újraéledésével is, - hogy Közép-Európában újra kell gondolni a kisebbségek ügyét, a nemzetek örendelkezési jogát. De tudom, hogy nem könnyű partnereket találnunk, mert Trianon egy sok gyűlölködés forrása lett. Ezekben az országokban mindenütt mély válság van, s a kisebbségi ügyeket ilyenkor mindig mostohábban kezelik. Mind külön keresik a kapcsolatot a Nyugattal - holott közösen kellene...

Gállos Orsolya

Nem mártír és nem beszélő gép

Pető Iván, az SzDSz szóvivője

ményezések Hálózatának, csak kezdetben nem voltam aktív. A Hálózatot túlságosan eklektikusnak találtam és úgy véltem - ez aztán később be is igazolódott -, hogy nem egészen az, amit én szeretnék. Ugyanilyen aggályaim voltak az SzDSz létrejöttkor is. Nem éreztem eléggé vegyüztának a képviselőket, éppen ezért, amikor alakuláskor tanácsot akartam választani, nem vállaltam. Így tehát valóban a második hullámban kerültem a nyilvánosság elé, ha egyáltalán lehet ilyen hullámokról beszélni...

— *Úgy gondolom, igen.*

— Még hozzátartozik a dologhoz, hogy azzal a körrel, amelyik a Hálózatot és majdan az SzDSz-t létrehozta, legalább tíz éve kapcsolatban vagyok. Ott, ahol ezt számomra tartották, bizonyára fel volt jegyezve az én nevem is, de nem voltam mártír és nem voltam a szó igazi értelmében üldözött. Nem vesztettem el például az állásomat, mint sokan mások. Akkor is ott dolgoztam, ahol most: a levéltárban.

— *Egyáltalán van-e ilyen megkülönböztetés az SzDSz-en belül, hogy a mártírok és a többiek?*

— Nincs. Ez csak tréfa volt, a partizánövetség meg még inkább...

— *Ez utóbbiban biztos voltam.*

— Akkor jó. Azt is szoktam mondogatni, hogy engem a Kapitalista Hazáért Érdemrenddel fognak majd kitüntetni. De visszatérve a kérdéséhez. Ezek a dolgok nincsenek így nyilvánvalóan nálunk. Persze, akik mint a Beszélő szerkesztői, vagy mint szamizdat-kiadók dolgoztak, ismertebbek és amikor tisztségviselőket kell választani, ez is számít. De úgy gondolom, ezek az emberek nemcsak a múltjuk miatt, hanem a tényleges tevékenységük alapján ismertebbek, mint mások.

— *Mégiscsak érzékelhető bizonyos váltás. Kőszeg Ferenc és ifjú Rajk László kevesebbet szerepel, mint régen. Mintha háttérbe vonultak volna. Helyettük többet hallani Tölgyessy Pétert és Önt. Persze, ha valaki szóvivő, akkor nem személyes ambíció dolga, hogy mennyit szerepel, hanem a tisztséggel jár együtt.*

— Sem Kőszeg, sem pedig Rajk nem vonult háttérbe. Kevesebbet szerepelnek, az tény. De hát ez már egy nagyobb szervezet, mint a demokratikus ellenzék volt. Kialakult bizonyos munkamegosztás. Kőszeg például szerkeszti a Beszélőt és ez önmagában elég nagy feladat. Tölgyessy Péter képviselte az SzDSz-t a háromoldalú tárgyalásokon, meg az Ellenzéki Kerekasztal munkájában, én szóvivő lettem, ezért kerülünk mi előtérbe. De hát korábban Magyar Bálint beszélt elég sokat. Ő most Amerikában van, nemsokára hazajön és akkor nyilván többször feltűnik majd. Rajk Laci nem szerepel kevesebbet, csak talán már megszokottá vált. Egy időben azért volt feltűnő, ha megszólalt, mert sokáig eltűnt a nyilvánosságtól.

— *Önt, Pető Ivánt, mi sodorta a szabad demokraták közé? Tudom: rossz volt a régi berendezkedés, nem csoda, hogy valaki nem értett egyet vele. De miért pont ezt az ellenzéki áramlatot választotta?*

— Természetes módon alakult így, mert politikai nézeteim egybeváltak ennek a társaságnak az elképzeléseivel, s aztán hasonlóan is alakultak, anélkül, hogy szorosabb kapcsolatban lettünk volna.

— *Akkor ez nem egy baráti kör volt?*

— Nem egészen. Egy-két emberrel baráti viszonyba kerültem, vagy inkább keveredtem, de már a közös munka során. Itt nem elsősorban az emberi kapcsolatok döntöttek, hanem a hasonló gondolkodás, a közös kultúra. Bár ugyanabból az indítatásból sokféle elágazás lehetséges. Nem akarok nevet említeni, de vannak emberek, akik valamikor hasonlóan gondolkodtak, mint mi, ma pedig már sokmindent egészen másképp látnak.

— *Visszatérve a személyes dolgokhoz. Amióta szóvivő, előfordult-e, hogy olyan testületi állásfoglalást közvetített, amellyel nem értett egyet?*

— Nem fordult elő.

— *Pedig egy szóvivőnél előfordulhat...*

— Az SzDSz-nél a szóvivő nem olyan, mint mondjuk az amerikai külügyminisztériumnál. Nem beszélő gép. Mert anélkül, hogy túlzottan nagy fontosságot tulajdonítanak a személyemnek, én az SzDSz egyik vezetője vagyok, aki a nyilvánossággal tartja a kapcsolatot. Tehát nálunk a szóvivő a döntések kialakításában is részt vesz. Biztos vagyok abban, hogy nem képviselnék olyan álláspontot, amellyel nem értek egyet. Szerencsére, nem annyira merev ez a szereposztás, hogy akkor is nekem kellene elmondanom.

Előrebocsátom, ha esetleg előfordul majd, hogy nem én beszélek, egyáltalán nem biztos, hogy a bizonyos dologgal nem értek egyet, hiszen a személynévként technikai okai is lehetnek.

— *Bár nem ezt ígértem, hadd tegyek fel egy aktuális politikai kérdést. Amióta az MSZMP, mint állampárt megszűnt létezni, s nincs közös ellenség vagy ellenfél, nagyon nagy erővel ütközik az SzDSz és az MDF. Az emberek egy része nem örül ennek. Úgy gondolják, az ellenségeskedésen mindenki veszíthet. Féltik a demokráciát.*

— A dolog nem ilyen egyszerű, de én is érkelem ezt a hangulatot. Az emberek aggodalma jogos. Annyit azért módosítanék a dolgon, hogy ez a véleménykülönbség már az állampárt létezésének idején nyilvánvalóvá vált. Például a háromoldalú tárgyalásokon, az aláírás kérdésében. Jobb lenne, ha szorosabb volna az együttműködés a két szervezet között, ugyanakkor én azt tartom természetesnek, hogy különböző pártok különböző álláspontokat képviselnek.

— *Igen. Az emberek túlságosan hozzászórtak az egységhez.*

— És most úgy gondolják, hogy az eddigi mesterséges, rossz egység helyett, jöjjön létre az önkéntes, jó egység. De hát - mint mondtam - nem ez a természetes, másrészt most egy olyan időszakban vagyunk, amikor a pártoknak ki kell próbálni az erejüket. Ami nem zárja ki azt, hogy a választások idején ne lehetne bizonyos dolgokban együttműködni az SZDSZ-nek és az MDF-nek.

— *Mondjuk egy diktatúra ellenében csak létrejönne ez az egység!*

— Persze. De azért nem szeretném, ha sor kerülne rá.

— *Ha már a választások szóba kerültek: vannak akik úgy vélekednek, nem az a lényeg, hogy a választások után ki, vagy kik kormányoznak. A lényeg, hogy az SzDSz legyen az ellenzék, mert akkor a kormány tudná, nem hibázhat anélkül, hogy azonnal a fejére ne olvasná.*

— Ha ennek nem az a következménye, hogy akik az SzDSz-t szeretik a legjobban, azok is ellene szavaznak, csak hogy ellenzékben maradjon, akkor akár el is fogadhatnám, amit mond. Csak hogy az SzDSz nem arra szánta el magát, hogy örökké ellenzékben legyen. Arra szánta el magát, hogy mindig nagyjából ugyanazt az álláspontot képviselje, akár kormányoz, akár nem.

Belénessy Csaba

Fotó: Baracs H. Dénes

Mondhatni, magánügy, de azt hiszem, sokan vannak úgy, mint én. Ha akarnám, sem tudnám eldönteni, mely pártnak kötelezzem el magam. Majd mindegyiknél akadnak számomra rokonszenves és ellenszenves politikuskok egyaránt. Ezért aztán nem egy pártnak, hanem személyiségeknek szorítok. Azoknak persze, akik megnyerték a tetszésemet. Az egyik ilyen politikus Pető Iván, a Szabad Demokraták Szövetségének szóvivője. Okos, kulturált, világos okfejtésű ember. Hátározott, de nem láttam még soha acsarkodónak, s ez manapság ritka és megbecsülendő erény.

Pető Iván 44 éves, Budapesten él. Elvált, két gyermek atyja, 14 éves lányával és 16 éves fiával szoros kapcsolat-

ban van. Történész, az Új Magyar Központi Levéltárban dolgozik.

Az elmúlt hétvégén Tolnában és Baranyában járt. Vajszlói előadása után beszélgettünk. Ezúttal nem elsősorban az SzDSz politikájáról - bár óhatatlanul szóba került az is -, hanem inkább saját magáról.

— *Jól tudom-e, hogy Ön a szabad demokraták "második hullámához" tartozik? Vagy csupán arról van szó, hogy később vált ismertté, mint egy-két társa, de magával a mozgalommal régebbi a kapcsolata?*

— Nekem hosszú forradalmi múltam van és a partizánövetségnek is biztosan tagja leszek... De tényleg, a kapcsolatomból régebbi, alapító tagja voltam az SzDSz elődjének, a Szabad Kezde-

Székely kör Hidason

A bonyhádi Székely Körök Szövetsége Bonyhád (Börzsöny, Majos és Tabód) mellett Aparhant, Tevel, Bátaszék, és Tolna-Mözs után immár Hidason is kivirágzott. Izményben, Kakasdon pedig készülődik.

A múlt héten, Hidason, egy összenyitható tanteremben mintegy százán jöttek össze a székely kör alakulásának hírére. Jöhettek volna valamivel többen is, főképp fiatalok, akikre igen-igen számítottak a szervezők. Am én ennek a száznak is örültem.

Az alakuló ülésen annak rendjelmódja szerint közreadták az alap- és szervezeti szabályzatot; megválasztották a tisztségviselőket, az elnökséget; munkatervet vázoltak föl. Ehhez is, ahhoz is sokan hozzátették véleményüket. S nem voltak hamutartó-keresgélő, cipőorméző csöndek, az embereket, a "hallgatóságot" nem kellett ösztökélni, hogy "tessék, elvtársak, bátran szóljanak hozzá!" A hidasi székelyek között ment minden magától. A végén pedig elénekelték a Székely himnuszt. Mindenki tudta. Szépen, tisztán, egységesen.

Nem régóta hallunk róluk, okkal fölvetődhet mibenlétük. Mik ezek a csoportosulások és mik a céljaik?

A székely körnek Hidason is bárki tagja lehet a bukovinai vagy erdélyi székelységről, vagy bárhonnan, ha kötődik hozzájuk, és a kör szabályrendszerét elfogadják, magáénak tekintik. Alapvető céljuk a székely kultúra és hagyomány ápolása, fejlesztése. Az óhaza, a falujuk, az öt bukovinai, egykor székely falu (Istensegits, Fogadjisten, Hadikfalva, Józseffalva, Andrásfalva), őseik, családjuk, s

Bukovinától Tolna-Baranyáig

egyáltalán a bukovinai székelység történetének megismertetése. Könyvek, irodalmi források a déd- és nagyszülők visszaemlékezése nyomán, amíg még van, aki emlékezzék... Emlékezni és történelmet mondani, ahogyan a gyűlés elején a hidasi kisiskolások Sebastyén Ádám szerkesztette székely történelmi műsorából ez is kiderülhetett - Madéfalvától bukovinai letelepítésükön, a negyvenegyes áttelepülésen, a bácskai éveken, a 44-es ősi menckülésen át, a Dunántúlig.

Többen hangoztatták: felnőt lassan a harmadik generáció - és nem ismerik történelmüket.

Ki fogja továbbadni élő szóval keserveiket, a maroknyi székely tenger nyi szenvedését? Kérdezzenek tehát a fiatalok, az idősebbek pedig mondják el a múltat.

Az otthon, a család, a rokonok meg-hitt, hagyományokon alapuló összetartozás-érzését ebben még a legnagyobb részben történelmi dokumentumfilm-sorozat se pótolhatja.

Az idősebb korosztály Hidason eddig is nagyon sokat tett. A legtöbbet megőrizték, összegyűjtötték szövegeiket, tárgyi emlékeiket, amelyek még otthon, a Szucsáva partján készültek. Önálló gyűjteményként állítják majd ki, ha teljesen elkészül a székely ház a régi, "Julcsa néni-féle házban", amely már csak külső tatarozására vár. "Magától nem készül el - hallottam - a tanácsnak nincs rá pénze, nekünk kell azt társadalmi munkában..." Két közműves rögtön jelentkezett, jó

szívvél. S ha többen egyelőre nem is, mondogatták, remélik, a példa ragadós lesz.

A székely házat sok mindenre szeretnék használni. Itt kapnának helyet a fafaragó kör tagjai, az asszonyoknak való szakkörök, tanfolyamok meg a néptáncosok, akikre annyira számítanak, s nemcsak a fiatalok közül. Ma is emlegetik: Aparhanton a tavasszal, hasonló kör megalakulása-kor, 100 tagú "apraja-nagyja" hagyományörző együttes járta a Bukovinából hozott néptáncokat.

A készülő tájház, az önszerveződő közösségi alkalmak, a felelősen vállalt társadalmi munka (amit egykor kalának hívtak); vagy az elnökségbe méltatlannak bizonyultak leszavazása kemény szóval - mindez együtt valami melenciózú érzést adott. Mindazoknak, akik évtizedek óta tudják, látják, érezték e keserűen visszanyomott vágyakat, energiákat, amikor a lélektelen pártidiktatúra embargós listákat gyártó idiotisztikus féltelmei még a szót is üldözték: székely.

Önállóság, egyesülés, szabadság... Ez már megadatott. Jobb lett volna, igaz, 20-30 évvel ezelőt, sok mással együtt. De hát ugye - mondogatjuk a közhelyet - a demokráciát 40 év után tanulni kell...

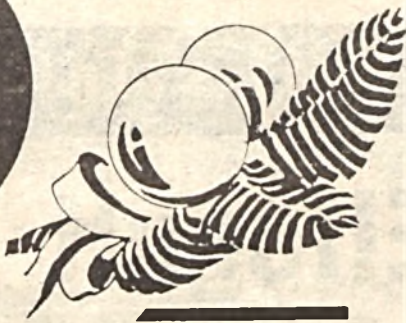
Hidason valahogy nem így tűnt. Valaki meg is fogalmazta, s akadt, aki alá is húzta: Erdélyben demokrácia volt. Nem kellett tanulni. A bukovinai székelyek az együttgondolkodás, együtteslekvés szép (és igen hasznos) szokásával éltek. Meg kell csak kérdezni az öregeket, elő kell csak venni a régi jó szokást... S ahogy most is: szépen meghallgatva egymást dönteni közös dolgainkban. Kívánjuk, legyen foganatja!

W.E. • Fotó: Baracs H. Dénes

Wir wünschen
allen unseren
Lesern frohe
Weihnachten

FÜR
UNGARN
DEUTSCHE

RESSORTLEITER:
BÉLA SZENDE

"Ich mag
Ungarn, und
ich bin gern
hier"

Bundeskanzler
Dr. Helmut Kohl in Ungarn

Und das heißt nicht, daß wir in der Bundesrepublik die Deutschen in der DDR majorisieren. Die Deutschen in der DDR müssen selbst ihren Weg bestimmen. Ich bin sicher, was sie wollen! Es sind Deutsche. Aber das alles wird sehr viel Geduld, sehr viel Vernunft, sehr viel Augenmaß und damit Zeit beanspruchen. Das ist ein geschichtlicher Prozeß. Und das wollen wir tun. Und jetzt haben wir zehn Jahre bis zum Ende des Jahrhunderts. Mein Wunsch ist, daß wir diese zehn Jahre nutzen, um vieles wieder in Ordnung zu bringen, was in Unordnung ist: für den Frieden, für die Freiheit der Völker in Europa."

Zum Abschluß des offiziellen Besuchs betonte der Bundeskanzler wiederholt, daß es für die Deutschen und für die Europäer ein elementares Interesse ist, daß die politischen und ökonomischen Re-

formen in Ungarn erfolgreich weitergeführt werden. Sollten die Reformen in Ungarn scheitern, so wird sich dies auf die Entwicklungen in den anderen osteuropäischen Ländern negativ auswirken, vor allen Dingen, und dies wäre für die Bundesrepublik besonders bedauerlich, in der Deutschen Demokratischen Republik. Es reicht also nicht aus, daß man für die Ungarn den Daumen hält, auch praktische Hilfe ist zu leisten. "Wir werden unsere Freunde nicht im Stich lassen", erklärte der Bundeskanzler wörtlich und fügte dann im gleichen Atem hinzu, sollte Ungarn im laufenden Winter Energieprobleme haben, so wird die Bundesrepublik helfen.

Im Sinne dieser Hilfsbereitschaft sind auch wichtige entgegenkommende Vereinbarungen im Last- und Luftverkehr getroffen worden. Die Ergebnisse der Besprechungen über die Möglichkeiten ungarischer Arbeitnehmer in der Bundesrepublik schienen jedoch die ungarische Öffentlichkeit zu enttäuschen, denn die Kontingente sind nicht beträchtlich erweitert worden. Es werden mehr als bisher hochqualifizierte ungarische Fachleute die Chance haben, sich in der deutschen Sprache in der Bundesrepublik weiterbilden zu lassen. Aber wenn ungarische Firmen in der BRD aktiv werden, bleibt die Höchstzahl der möglichen Arbeitnehmer bei 2.600. Die Erwartungen seitens Ungarns lagen viel höher.

Der Bundeskanzler traf sich auch mit Vertretern von Parteien: József Antall vom Ungarischen Demokratischen Forum, Sándor Keresztes von der Christdemokratischen Volkspartei, János Márton von der Ungarischen Volkspartei und Vince Vörös von der Kleinlandwirtenpartei.

(B.Szende)

11. decembra je u Budimpešti osnovano Društvo hrvatskih, srpskih i slovenačkih književnika u Mađarskoj, sada već i u svamom i pravnom smislu, naime prihvaćen je i osnovni dokument neophodan za delovanje društva - statut.

Kao što je već iz samog naziva vidljivo radi se o "transnacionalnoj" organizaciji s ciljem da bude organizator literarne i publicističke delatnosti Hrvata Srba i Slovenaca u Mađarskoj, da okupi književnike i da zastupa interese autora. Zvanični jezici društva su srpskohrvatski/hrvatskosrpski, slovenački i mađarski. Pored okupljanja književnika Društvo preuzima na sebe izgradnju i održavanje veza sa organizacijama, udruženjima sličnog profila u zemlji i inostranstvu (u prvom redu u Jugoslaviji). Pored ostalih zadataka udruženje želi da aktivno

MALA
SEDMICA

UREĐUJE:
STEVAN POPOVIĆ

DRUŠTVO
KNJIŽEVNIKA

učestvuje u izdavačkoj delatnosti i distribuciji izdanja na jezicima južnoslovenskih narodnosti.

Prihvaćenim i izglasanim statutom pred novom organizacijom stoji jedino formalna procedura registrovanja.

Osnivači, njih petnaestak, su prilikom prihvatanja statuta vodili živu, ali veoma konstruktivnu diskusiju. Najživlje i najduže se diskutovalo o odnosu udruženja prema Demokratskom savezu Južnih Slovena. Velika većina je bila mišljenja da se u statut ne unese Savez kao nadležni organ, ali da se budući pravilnik jasno izjasni o saradnji sa Savezom bez koje bi egzistiranje organizacije bilo dovedeno u pitanje. Bilo je sasvim jasno da se udruženje ne želi distancirati od Saveza, a sam čin osnivanja još jedne samostalno organizacije mnoge je potakao na razmišljanje o mogućoj, progresivnoj transformaciji Saveza u jedno koordinativno telo postojećih i nastajjećih organizacija.

s.p.

RODIO SE "GLAS"

"Žorž Sand sedi, noge je raskrečila i bacila na sedište spram sebe, puši lulu, suknja joj se zasakala iznad kolena i u promaji leprša kao zastava, Bundeve jede sendvič, davi se od barenih jaja, profesor Alija Đerzelez čita rukopis, Konj lista 'Sportske novosti' (bivši rukometaš, odvaljen od brda), voz tutnji, spušta se niz brežuljak, krivuda, juri kao neko koga ne vijaju a ipak beži. U kupeu leti pepeo, spušta se na suknje, pantalone, rukopise, sendviče, presečene jabuke i razbacane pikave."

(Petar Milošević: Naučni skup; GLAS 1989/1. /Časopis Društva hrvatskih, srpskih i slovenskih književnika u Mađarskoj/ str. 14.)

Izašao je iz štampe časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja.

Nakon dugogodišnjeg čekanja, urgiranja, razočaranog odmahanja - ipak. Da li na vreme, da li u najkreativnijem i najplodnijem periodu našeg duhovnog života - veliko je pitanje, ali to u ovom momentu i nije toliko važno. I onako se dosta okrećemo toj pokvarenoj prošlosti. Progutajmo postojećem skepsu i pokušajmo se privikavati polako zaboravljenom ljudskom osećanju - radosti. Bilo kako bilo, rodio se "GLAS", i naš je zadatak u ovom trenutku da mu se radujemo i da sanjamo o njegovoj budućnosti.

Prelistajmo prvi broj. Ako se radi o časopisu - nije najvažnija, ali nije ni sasvim beznačajna grafička optrema i spoljašnji izgled. Korice (Tamás Hencze) su stvarno reprezentativne, dos-

tojne jednom takvom izdanju. Ista konstatacija ne važi i za prelamanje časopisa. Prelistavajući ga, čitalac može steći utisak da ima u ruci izbor iz novinskih tekstova, a ne namenski štampan, brižljivo uređen časopis. Zna se, tipografska rešenja u ovom slučaju ne mogu biti istovetna sa dnevnim štampom upravo zbog jednog kvalitetno drugačijeg estetskog pristupa. Nadajmo se da će sledeći brojevi zadovoljiti i ovim čisto formalnim zahtevima.

Nedostatak "uvodne reči" već nije toliko formalni zahtev. Pošto se radi o prvom broju, uvodnik bi svakako trebao da prethodi samom sadržaju.

Već iz prvog broja se dobro nazire profil časopisa. U prvom, ujedno i najobimnijem delu, zastupljeni su naši pesnici i prozaisti, a štampana je i jedna jednočinka što predstavlja svojevrsnu novinu na našoj književnoj sceni. Možda vredi razmisliti o nekakvom naslovu za taj tematski deo kao što su naslovljeni ostali tematski krugovi. ("Iz radionice" ili nesto slično). U prvom broju su štampani stihovi Stjepana Blažetina, Marka Dekića, Marge Šarac, Đuse Pužarova, Jolanke Tišler, Lajoša Škrapića, Stjepana Blažetina Tomislava Krekića, pripovetke Petra Miloševića i Irene Barber. Stipan Blažetin je autor i spomenute jednočinke.

Iza naslova "Esej" objavljene su studije Milana Stepanova pod naslovom "Mitološki motivi u liku Marka Kraljevića", i Mije Karagića koji piše o antiratnoj lirici Merte Meršića Miloradića.

Posebnu tematsku celinu čini izbor iz mađarske književnosti (Ištvan Erši,

Janoš Pilinski, Laslo Đurko) u prevodu Stjepana Blažetina, Dinka Šokčevića i Predraga Stepanovića.

Prvi broj "Glasa" ne sadrži književnu kritiku, oglede i publicistiku na društvenu temu, što ne znači da tih žanrova u budućne neće biti. Kao što su urednici Mijo Karagić i Predrag Stepanović na prvoj sednici uređivačkog saveta rekli, takvih napisu a časopisu nema zbog jednostavnog razloga: nisu pristigli.

Uređivački savet je zauzeo stav da se u časopisu objavljuje sve što kvalitetno odgovara jednom takvom izdanju, izrazivši rezervu prema objavljivanju etnografskih studija i narodne književnosti, naime za objavljivanje takvih napisa postoji "Etnografija Južnih Slovena u Mađarskoj" kao najkompetentnije izdanje.

Prema planovima "Glas" bi izlazio godišnje triput.

Pa, dobro nam došao i (najmanje) sto godina poživelo!

s.p.

GLAS

1989

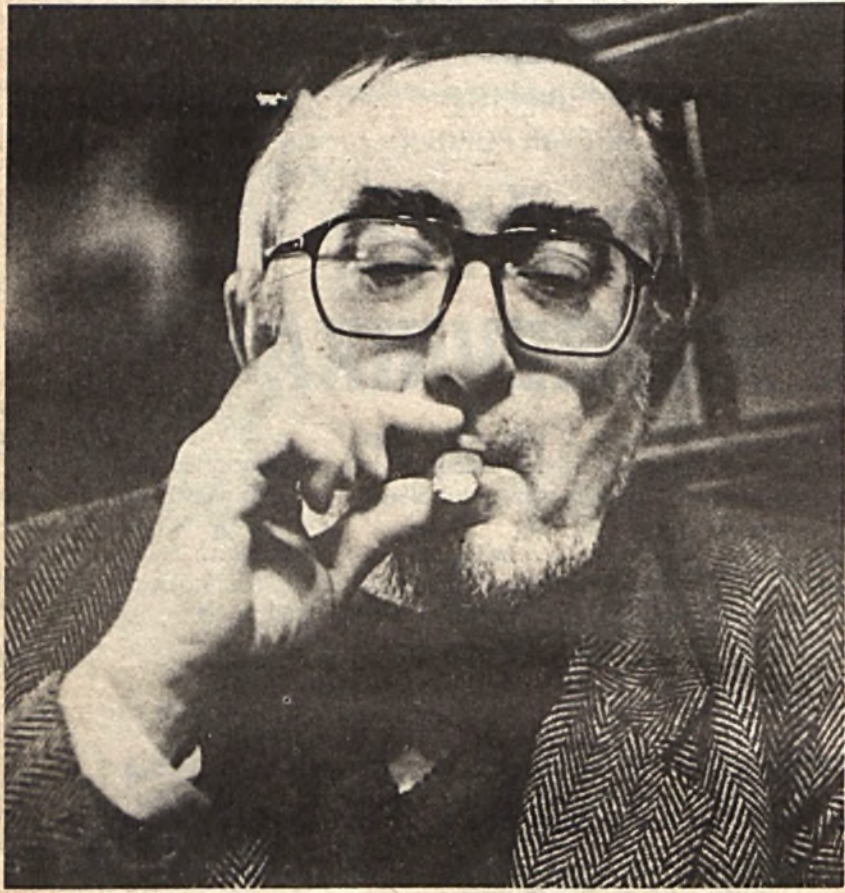
1

ГЛАС

Svim našim čitaocima želimo
sretan Božić!

Bölcs István lapokról, rádióról, színházról, kultúráról

Elfogult vélemény

leges megoldását. Most megint szerkezeti változás előtt áll a rádió. A Danubius, a Calipso, és más kereskedelmi adók belépésével újra kell fogalmaznia feladatait. A vita arról folyik, hogy a három országos adó milyen fazonot hozzon. A jelenlegi elképzelés szerint a kilencvenes években a Kossuth szolgáltató jellegű lesz, a hallgató minden problémájában megpróbál segíteni, eligazodást nyújtani.

— Enged a nemzeti nagyadó jellegéből?

— Igen, a terv valami olyasmi, hogy szolgáltató adó irányába kitorve kell keresni a korszerűsítés útjait. A Petőfi maradna a szórakoztatásé, a Bartók pedig az értelmiségieké.

— Ezzel ön nem ért egyet!

— Nem értek egyet, pontosan érzi. A szolgáltatás itt visszalépés. Bár nagy felelőtlenség kijelenteni, de azt hiszem, a gondolat a Grósz-korszak végén született. Az a félelem jelent meg benne, mely óvott egy politizálóbb magyar közélet kialakulásától, és ezért a polgári élet veszélytelenebb vizei felé akarta eltolni a Magyar Rádiót. Mély meggyőződés, hogy a Kossuthnak meg kell maradnia nemzeti főadónak, mely politizál is. Ennek a karakterét kellene megtalálnunk.

— Az előbb a politikára a válság szót használta. Ön szerint ez válság?

— Igen, azzal együtt, hogy nem lehet nem látni azt a fejlődést, mely az elmúlt másfél évben végbement. Nem tisztáztak az irányok, gubancos a politikai helyzet. Ez nem teszi könnyen átélhetővé ezeket az éveket. De remélem, hogy benne van a kibontakozás csírája. Negyven-egynéhány pártból várhatóan porondon marad a legerősebb öt-hat, mely képes arra, hogy lényeges politikai tényezővé váljon. Valószínűleg kihullanak majd a kis pártok, létrejön a nemzeti konszenzus, és újra kormányozhatóvá válik az ország.

— Az ön szűkebb szakmáját ez mennyiben érinti?

— A színre lépő pártok még nem járnak ott, hogy világos kultúrpolitikai fogalmazzanak meg. Ami politikai alapállásukból kiolvasható, abból persze lehet vonni bizonyos következtetéseket.

Azt tehát, hogy az MDF a nemzeti kultúra pártján áll. Az SZDSZ modern szemléletű, Európára figyelő elképzeléssel lép színre. A keresztény pártok állásfoglalásában a hagyományos keresztény értékek jelentős helyet foglalnak el, és így tovább.

— Ön milyet szeretne?

— Hm... Olyat, amiben a hajdani három T-ből, a Támogat, Tűr, Tiltból egy negyedik működne, amit Toleranciának szokás nevezni. Ha a magyar kultúrában voltak súlyos törések, elsősorban a váltás miatt következtek be. Kultúrális javakat egy nagykorúnak tekintett országtól nem lehet elültetni! Az embereket nem szabad szűkkelően megfosztani a tájékozódás lehetőségétől! A nyitott, sokféle értéket magába foglaló kultúrában hiszek.

Ha már Pécsről beszélgetünk, hozzáteszem, hogy megnéztem itt a Nem félünk a farkastól című Albee dráma fölújítását. Lengyel György 1963-ban, a Nemzetiben próbálta már. Olyannyira, hogy Albee-t meghívták a bemutatásra, sőt, meg is érkezett. Csak azt felejtették el közölni vele, hogy a kultúrális kormányzat letiltotta. Mindez a Major Tamás kontra Meruk Vilmos személyi harc következménye volt. Major furta meg a darabot, noha játszott benne. Merukot azonnal lemondatták, önkritikát gyakorolt, hogy egy rothadó nyugati drámát akart bemutatni, majd ideggyógyintézetbe vonult.

Lengyel György esztendővel később, a Madáchban még egyszer megrendezte. Major, mint képviselő, a premiért követő országgyűlési időszakon felállt és interpellált az ilyen kultúrismét bemutatása ellen. Másodszor is majdnem leparancsolták a színpadról.

Most megnéztem, és visszatekintve a kutyakomédiára, azt mondom, iszonyatos, ha a kultúra a személyes akarat és a szűk politikai csoportérdek kiszolgáltatottjává válik. Az, amitől annyira féltünk, ma is rendkívül fontos dolgokat mond el az embereknek, nota bene, létező kultúrális érték.

Tehát nem szabad, hogy a kontrasztelekció érvényesüljön. Nem szabad, hogy személyi érdekek érvényesüljenek. Az értékeket hagyni kell hatni.

— Ön szerint mi szükséges ehhez?

— Hogy olyan iskolarendszert építsünk, mely sokféle élmény befogadására készít fel, és segíti a látottak építését a magunk gondolatvilágába. A művészetekkel szemben sem szabad kiszolgáltatottnak lenni. Engedjessék meg, hogy elfogult legyek a saját szakmám iránt: fontosabbnak tartom a humán területek művelését, és a humán tudományokkal feltöltött embereket a társadalomban. Egyszerűen azért, mert a technika kezelését egy kiművelt ember aránylag rövid idő alatt elsajátítja. Ha azonban nincs, aki érti, adhatunk bármilyen technikát. Vagy természettudományos világképet. Valójában nem lesz több az ember, mint szerszámkezelő állat. Márpedig ahhoz, hogy szerszámkészítő állat legyen, olyasfajta emberi értékek kellenek, mint a fantázia, a kreativitás. Tehát, amiket a kultúra, a művészet ad.

A magyar oktatás hatvanas években elindított reformjainak sorozata a technikai és természettudományos világra helyezte a hangsúlyt. Politikai megfontolásból. Mert úgynevezett tudományos világnézetet óhajtott adni. Szemben a vallási világnézettel. Ez végtelenül sok emberi értéktől fosztotta meg az iskolákból akkoriban kikerült generációkat.

De hát ez egy elfogult vélemény.

Csak egyszerű példákat tudok mondani. Magyarországon a múzeum olyan, mint egy templom. Illik csöndben lenni, az ott töltött idő áhitatos unalomban telik el. Nagyon sok nyugati múzeumban jártam, ahova beözönlöttek a gyerekek, harmincanegyenven, a tanárakkal együtt. Körülülték a képeket, rajzoltak, beszélgettek, rohantak, vitatkoztak. Egy magyar teremőr bácsi ott őszülne meg egy pillanat alatt, amint egy ilyen siserehad megjelenik. Pedig a srácok így sokkal jobban birtokukba vették a kultúrjavakat, mint valami áhitatos, XIX. századi, avitt viselkedéssel.

Azt gondolom, hogy nem áhitatosan kell hozzányúlni, hanem úgy, hogy közünk legyen hozzá. És ez a kultúra minden területére érvényes.

Sz.Koncz István

Cseri László felvétele

A Magyar Rádió szerkesztőriporterével, Bölc Istvánnal két színházi előadás között beszélgetünk Pécsen. Mint mondja, a 168 óra című hetilap - melynek főszerkesztő-helyettese - hasonló gondokkal küzd, mint jónéhány lapárszakkal együtt mi magunk is.

— Májusban adtuk ki az első újságot - emlékeztem. - Ötven ezer lappal indultunk. Mostanra valamivel százezer fölött stabilizálódott a példányszámunk.

— Nincsenek anyagi gondjaik, ugye?

— Nem ennyire egyértelmű a helyzet. A papírárak, nyomdai díjak, a Posta terjesztési jutalékai egyaránt magasak. Szerény nyereséget termel a lap. De nem vagyunk a magunk gazdái, a Hátér kiadó áll mögöttünk, és a haszon jelentős része ott csapódik le. Azt hiszem, a kiadó finanszírozásához nagy szükség van erre a nyereségre. Persze kérdés, meddig lesz fizetőképes kereslet. Vagyis az újabb áremelések, az általános infláció és a jövőre várható gazdasági helyzet mellett meg tudjuk-e tartani az olvasóközönséget.

Nagyon sok gondunk van. Bennünket is a Posta terjeszt, és vagy a nyom-

da nincs kész időben, vagy a Posta nem szállít, úgyhogy az előfizetők sorra jelentik be lemondásukat, ezekre hivatkozva.

— Igaz, hogy szándékosan alacsonyabb példányszámmal jelentek meg, mint a várható érdeklődés?

— Nem. Ilyen elképzelésünk nem volt. Alacsony példányszámmal szándékos hiányt teremteni - ez visszautíthat. Ha az olvasó nem kapja meg a lapot, többet nem keresi. Ugyanakkor borzasztó, hogy a Posta a remittenda-számot két hónap késéssel adja ki, és csak havi összesítésben. Nem tudjuk, hogy melyik példány volt sikeres. Egyébként azt gondolom, rendszeressé válik, hogy lapok születnek és tűnnek el. Ahogy hallom, ennek olyan fájdalmas vesztesei is lesznek, mint a Képes 7, vagy az Új Tükör és a Filmvilág.

— És a rádió helyzete?

— Mindig voltak nagyon szép, hosszú távú terveink. Valamikor a hetvenes években például született egy olyan, hogy: "A nyolcvanas évek rádiózása". Természetesen a nyolcvanas évek mások lettek. Elmondhatjuk, a bekövetkezett eseményeket senki nem tudta prognosztizálni. Sem a gazdasági, politikai válságot, sem ezek érdem-

— Mi ez? Mit keres ez itt? - verte öklével a vallástörténet filozófus a vidéki egyetem katedráját. A fehér fényűsített papíron, amely bátran állta az ütegeket a következő szerepelt: "(...) Kormányzati szinten vizsgálják felül az oktatás, ezen belül is a felsőoktatás anyagi helyzetét. (...) Szűnjön meg a tervutasítás. Valamennyi felsőoktatási egység oktatási-tartalmi kérdésekben váljék autonóm intézménnyé. Az egyetemi oktatás rendjének alapelve legyen a tanszabadság! (...) Ezen követeléseink érdekében tartott figyelmeztető hallgatói sztrájkunkon (1988. szeptember 28.) a MM (Művelődési Minisztérium - a szerk.), jelenlévő képviselője újján, ígéretet tett arra, hogy a sztrájk napjától számított 30 napon belül (...) választ ad. A MM 1988 október 27-én érkezett válaszáat október 31-én tartott kari gyűlésünk, beszédmódja és értékelhetetlen tartalma miatt elutasította. (...) Ezért minden felsőoktatási intézmény hallgatóit felhívjuk, hogy - amennyiben alapköveteléseinkkel egyetért - közös követeléseinknek (...) november 23-án és 24-én nyilvános szolidáris demonstrációval adjon hangot! (...)"

A docens úr fellépése a sztrájkfelhívás megbeszélésére is összehívott oktatói értekezleten bizonyította: a felsőoktatás reformjéért harcba szálló hallgatók követeléseit nem találkoznak az oktatók többségének támogatásával. Megnyílt az első szakadék az egységes fellépést sürgetők lábai alatt. Hallgató és oktató negyvenéves apa-mostohafiú

Fedezetlen váltók 2.

KiGla(n)tzolt Universitas

kapcsolata világossá tette, hogy a renitenskedő, megtúrt kölkök hátából előbb fog szíjat hasítani, minthogy akár részigazságát is elfogadja. Ez a magatartás azzal a struktúrával magyarázható, amely meghatározott pozíciók juttatásának kritériumaként nem kizárólag a kiválasztott szakmai teljesítményét értékelte. Hanem az adott párhatalommal szemben tanúsított lojalitást. Ebben pedig néhány kivételes tehetségű oktató sokszor túl is teljesítette vállalt szerepét. Egy filozófia tanszék vezetője "filozófus" a kar diákok szerkesztette lapjából utólag kivágatta a lakiteleki összefoglalóról beszámoló oldalt. A szerkesztők a Magyar Nemzetből vették át a kifogásolt cikket.

Az eset egyáltalán nem általánosítható, sőt két kiegészítéssel újabb törésvonalakra mutat. A diáklap cenzúrázása ugyanis elsődlegesen az információáramlásra mért csapás, és csak másodsorban a hallgatósággal szembeni fellépés volt. Az ollózó filozófus ötlete egy vidéki tudományegyetem akkor még létező pártirodájában fogant. Ter-

mészetesnek tekinthető tehát az abszurd: a VIDÉK információs lépéshátárnyára még egy éve is behozhatatlan előnye volt a fővárosnak. Csakhogy abban az esetben, amikor nem a különállás fitogtatása, hanem az egységes fellépés kialakítása az elsődleges, mindez a szétszűllést eredményezi.

"A november 2-i Kari fórum által választott hallgatói Operatív Bizottság a következő döntést hozta: november 23-24-re a kari helyzet alkalmatlansága miatt nem szervez demonstrációt. (...) A bizottság véleménye szerint a karon jelentkező valamennyi politikai nézet és kezdeményezés eleve kisebbségben marad a közömbösséggel szemben. (...) A szervezők energiájának nagy részét a kilátásba helyezett egzisztenciális problémáikkal való törődés kötötte le. (...)"

Az utolsó harminc év első jelentősebb demonstrációja bicegve masírozott be a történelembe. Bal lábán a vidékiség, az utolsókat rúgó pártirányítás, a hallgatók közé beépített rendőrségi "megfigyelők" és a kompromittál-

ható, trónusukhoz csontosodott áltudósok koloncával.

Még egy év után is bizonytalan a sztrájk megítélése. És a hallgatag többség számára ma sem jelent semmivel többet, mint az "eltartott naplopók" felelőtlen hőzöngését.

Ez az ítélet sajnálatos módon nemcsak a "civil" szférában, de a felsőoktatás néhány vidéki, kevésbé fővárosi dzsentrifészében is tartja magát. Kinek van hát szüksége a precíz beállított alapjáraton működő egyetemnek és főiskolának felgyorsítására?

Ha Finnország, vagy Japán példáját próbáljuk követni, drasztikus megoldásokat kell alkalmazni. Mindennapi kölcsönügyeleteink folytatásáig bizonyosodott, hogy hosszú távon a fejlett ipari országok struktúrájához kell alkalmazkodnunk. Az ehhez szükséges szakértőgárda kialakítása, ha csak nem akarjuk a befektető országok szellemi gyarmatosítását, nemzeti feladat. Sajnos, vagy szerencsére más megoldásunk már nem kínálkozik, mint e

struktúrák, elvek, technikák adaptálása.

Csupán erre vállalkozik Glatz Ferenc. Sok régi szerszámmal új fegyvert kovácsolna. Ehhez hasonló vállalkozásnak már 1948-ban és 57-ben is tanúi lehettünk. Akkor a rendszernek nem tetsző oktatók serege került legjobban esetben is könyvtárosi állásba. Megengedhető-e most ez az eljárás? Tény ugyanis, hogy intézményi szinten a személyi feltételek és a kiépült mechanizmusok többségükben gátolják a reformokat. E rendszereknek azonban csak egyik részét alkotja az oktatói kar. Másik összetevője az intézmény fölött uralkodó vezetői testület, amely a pécsi tudományegyetem esetében például eldicsekedhet egy "ejtőernyős kiképző és befogadó bázissal". Ezen testületek egy része létező adódóan is gátja a reformoknak. Választásokon alapuló átalakításuk a felsőoktatás reformjának egyik első lépése.

Az adott és hosszabb távon állandó tényezők mellett azonban a legfontosabb a legérdekeltettebbek megnyerése az "ügy"-nek. Az egyetemeken és főiskolákon tanulók jelentős részének lehet, hogy egyáltalán nincs szándékában a józú kocsmai sörözgetések, elbliccelt nyelvórák és átszundított előadások kényelmének föladata. Alszik az orozlán, amely a legbátrabban állhatna ki egy szebb korért, vagy döntögethetne elaggott egycduralkodókat. Ezért is altatták el.

Az ember hite, ereje, küzdőképessége, úgy mondják határtalan. Olykor a tárgyaké is. Többre már csak a sziklából, felhők közt kisarjádó kis fehér virág képes talán.

Vagy az ember még többre? Vagy az ember alkotta tárgyak?

Nézem Stollár úr hátát, a gerinc enyhe ívét a gyalupad fölött. Ha felém fordul - termete szálfagyenes.

Sohasem görnyed, a háta mindig ívben dől előre. Hovatovább egy híján 70 éve, mióta 1921-ben Cecén inasként hozzákötötte az életét a gyalupadhoz.

Kint elbújt a nap, az utcára nyíló résnyi kis műhelyajtón mind kevesebb a fény. Fotós kollégámnak fölkapcsolja a pad fölötti neonsövet. Egyébként nem tenné, "hiszen világos van még"...

Azzal ismét a gyalupad fölé dől. Most is avval az enyhe görbülettel. A munkadarab fölé, amely nem kortárs. Lehet jó 250 évvel is idősebb nála, mégis úgy tűnik, jó szívvel egymásra találtak.

Szép ívű, tiszta barokk szék. Ki tudja, mikor dobták ki s hová, melyik udvarház, kastély, villa padlásán. Egy doktorom vette valahol 2500-ért. Stollár úr pedig most restaurálja.

Nagy, erős keze végigsimít a támla peremén, ahová lehelletfinom furnérlemezeket ragaszt, pótolva-egyengetve a hiányokat. Ujjai néha, csak úgy, végigsimítanak a támla közepén végighúzó, faragott ornamentikán. A kezem, szinte önkéntelenül, követi. Jóllesik végigsimogatni a szék támla vagy a karfa szép enyhe ívét. Még így, megviselt állapotában is tartás, méltóság van benne. Viszont sehol egyetlen szüette pont vagy pötty, sehol egy belső kór miatti repedés rajta. Az öreg bútor darab egészségesen élte túl a századokat, noha aki először belcült, lehet, megfordulva az udvarban, még látta Mária Teréziát s fiát, a "kalapos" vagy Pozsonyban a diétát.

— Várjon! - mordul kollégámra Stollár úr, amikor megpihenő eres kezére kattog rá sorozatban az optika. És valahonnan a hosszú kötény pántjai meg az elnyűtt pantalló ráncai közül előkerül egy vastag, monogrammos aranygyűrű.

— Ezzel! - mondja. S tiszta kék tekintetéből, a folyton lecsúszó szemüveg fölött valami szép derű árad szét a csöppnyi műhelyben, miközben enyvektől, portól, munkától szürkésbarna kézfeje, ujján a gyűrűvel, újra visszacsúsim az antik szék támla faragására.

Stollár Kálmán asztalos

Ujjai végigsimítanak a kétszázéves szék karfáján.

— Az ötvenedik jubileumra kaptam a KIOSZ-ban - említi egy picit elmosolyodva.

Stollár úr 1927-ben "szabadult", vagyis lett asztalossegéd. Nem könnyű évekkkel a háta mögött. Tízestendő, amikor kitér az első háború. Éppen, amikor egy budai szerzetesi iskolában elkezd a négy polgári.

Édesapja községi jegyző, tanítatni szeretné. A kereskedelmiben el is végző másfél évet Fehérvárott. A többi elviszi a háború meg ami utána jött. Apja, aki egyébként otthon, kis műhelyében, hobyból famunkákkal foglalkozott, kertészt akart a fiából. Őt viszont a faanyag érdekelt inkább. Amiből, ha kézbe veszi, lesz valami...

A segédlevél után 3 év a kötelező szakmai gyakorlat, mester mellett. Ezt Szekszárdon töltötte, majd 1927-ben már iparendéllével a kezében, Pécsen

az egykori Apáca utcában a "Sarkadi és Kóbornál". Nagy cég - jól fizetett.

Mire emlékszik szívesen? "Szép nagy munkákra". A mai 48-as téren akkor lett készen az egyetemi kollégium. A belső berendezést csinálták. Meg a Gyárvárosi templom tölgyfapadrait is akkortájt. Meg sok mindent. Épületmunkákat - ma nyílászárónak nevezik -, konyhabútorokat. Azután több, mint egy évig az Angster gyárban harmóniumszekrényeket készített, külön műhelyben, harmadmagával. Minthogy ez bútor munkának számított, kicsit le is nézték őket az "orgonások" - de ezt nem tőle tudom.

— Fiatalkorban 50 fillér órabért fizettek, akkor, amikor 1 pengőből kijött bőségesen az egész napi kosztja. De ott nem volt megállás. Anyaghiány se; vagy, hogy valami miatt leállunk, akár percekre. És nagyon becsületes munkát kellett végezni! Így azután

szép lassan összegyűjtöttem a rávalót, s a Márton utca 16-ban berendeztem első műhelyem. Kocsimba, patikába nem jártam, tudtam gyűjteni.

— Hova jártak szórakozni az iparosfiatalok?

— A Megye utcában volt az iparos-és kereskedőlegények köre. Sakk, biliárd; színdarabokat tanultunk, előadásokat hallgattunk, olyan "illetanórákat", ahol fölkeszítettek, hogyan viselkedjünk a kuncsaftokkal, ha önállóak leszünk. Az iparos körben úgy köszöntöttük egymást: Isten áldja a tisztas ipart! Régi volt. 59 éve lettem önálló kisiparos.

Stollár úr nem panaszkodhatott. Önállóként is akadt munkája szépen. Igaz, akkor válogatni nem lehetett. Épületmunka, vagy bútorok, vagy amit a kuncsaft megrendelt.

A szerencse, úgy tűnik, a második háború után se hagyta el. Jó 25 évig óvo-

dabútorokkal, majd iskolai javításokkal foglalkozott. Az ötvenes években piszkálták ugyan az adóval, de hát mindig egyedül dolgozott, meg benne is volt már a korban - meghagyták munkáknak. Munkáért, mint félig tréfásan mondogatta, 100 év jóállást vállalt. Műhelye a Nagy Jenő utcában, ahol 35 évig dolgozott, s lakott is, utcaára nyílt. Sokan megkeresték.

Ahogy ma is, a régi kuncsaftok közül. Beköszönnek, váltanak néhány baráti szót. Stollár úr pedig mindenki-re, minden munkájára emlékszik, s nem mulasztja el megkérdezni: rendben működik-e a beépített szekrény, a szék, a garnitúra. 1972-ben nyugdíjba ment, s működési engedélyt kiváltva azóta is dolgozik. Minden nap. Délután 10-től délután fél 5-ig, 5-ig.

— Beteg soha nem voltam. Otthon, fotelban várjam, hogy jön értem a kassza?! - kérdi dohogva, mintegy önmagától.

Ha úgy adódik, egyik unokája segít neki az anyagbeszerzésben, egyébként ma is mindent maga végez. Néhány éve még kerékpáron járt be, de utóbb már nagyon megnőtt a forgalom, mondja. Sok a gépkocsi.

Délben hideget ebédel, ahogyan megszokta. Ott, a gyalupadra ülve. S a tenyéryi kis műhelyben is lécek, lemezek, deszkák, minták; a sarokban a kis vaskályha az enyvesfeszékekkel. A gyalupadon a különböző tükrőfényes nyelű gyaluk, szerszámok, vinkli, collstock és minden úgy, mint fiatal korában.

A keskeny műhelyajtó szűk utcára néz. Mozgalmas kis utca. Zajlik benne az élet, az emberek szaladnak a dolguk után. Üzletelnek, vitatkoznak; hazudnak, betartanak egymásnak.

Stollár úr nagy, erős tenyerével alig-alig érintve simítja végig a barokk foteltámla peremét, keresve helyét az apró furnérlemezeknek. Napról-napra. Négyzetcentiméterenként halad előre.

Nézem, nézem az alig hihető, ahogyan háta enyhe ívben a pad fölé hajlik. Úgy érezve, van ebben valami föl-emelő, ami reményt, optimizmust sugároz magából ebben az irgalmatlan, holnaptól rettegő, szorongásos világban. Valami jelképerjű.

Stollár úr - 86. évében - áll naponta 6-7 órát éltető közegében, a gyalupad mellett. Hadat üzenve szkepszisnek, illúzióknak, össze-vissza-politikának, a "ki tudja mit hoz a holnap"-nak. S ettől valami furcsa jó érzése támad az embernek.

Vagy csupán érzéki csalódása?...

Wallinger Endre
Fotó: Csonka Károly

Iparkodjunk!

"Automatikusan elősegítettük az adócsalást..."

Ha igaz, hogy összefogás a gyengék erőssége - és igaz az ellenkezője is -, akkor tovább gyengíti Baranya kisiparosait a pécsi Ipartestület kapcsán támadt széthúzás.

Az új szervezet még alig alakult meg, máris formakörülötte az indulatok. Pártutók, mondják róluk, megbontják az iparos társadalmat. - Ez ellenünk irányul - vélik a pécsi KIOSZ-alapszervezet egyes tagjai és vezetői; fenyegetőzések, vádaskodások hangzanak el. Még olyasmi is, hogy a Testület létrejöttét támogató megyei szervezet vezetőit állásukból fel kell függeszteni...

Megint mások kiosztják a KIOSZ-t, mondván: pokolba az olyan érdekképviselettel, amelynek 30 évig esze ágában sem volt az iparosok érdekeit képviselni. Az óvatosabbak úgy vélekednek, a KIOSZ továbbra is kell, de kisebb létszámmal, "alulról" építkezve és valóban a kisiparosok tényleges igényeihez igazodó feladatokkal.

— Érdekképviselet a KIOSZ-ban csak az alapszabályban volt, de a valóságban ebből semmi sem látszott - állítja Sugár László, az Ipartestület egyik alapító tagja. - Nem lehetünk például kezesek, sokáig nem kaphattunk táppénzt, s mind a mai napig megoldatlan a jogi képviseletünk. Engem, mint melegburkolót, egyszer például beperelték, mert - úgy mond - egészségre ártalmas anyaggal dolgoztam, holott akkor még kizárólag ilyenek voltak forgalomban. Nagynehezen, a felperes üzletfél jóindulatából

sikerült csak felmentést szereznem, de a KIOSZ képviselője el sem jött a tárgyalásra. Ellenünk mindig lehetett és lehet pert indítani, mi csak a külön felfogadott ügyvéd-konzultálhatunk. A kisiparost meghurcolhatták, még fenékre is rughatták, mert nem védte senki, de egy vállalat hanyag munkáját ma is eltusolja a névtelenség, a jótékony kollektív védelem.

Szentgyörgyi Miklós fogtechnikus egy évig volt tagja egy adómegállapító bizottságnak. A bevallásokat vizsgálta; munkájuk persze nem volt nyilvános, mert akkor esetleg ellenőrizhető is lett volna.

— Aki közel állt a KIOSZ-hoz vagy a vezetőihez, az reális adót tudott kiharcolni, ám aki nem, azt mértéktelen adóval sújtották és tönkre is tették. Akiről elterjedt, hogy kocsit vett, vagy valaki látta a kávéházban, erre már elég okot szolgáltatott. Ez a házárdjáték természetesen "pofára" ment, bárkit meg lehetett büntetni, nem beszélve arról, hogy automatikusan elősegítettük az adócsalást, mert aki egyszer ráfázott, az legközelebb már a negyedét se vallotta be a nyereségnek. Az ilyen bizottságokban csak a korrumpálhatók maradtak; aki állította ezt és szólni mert, azt kiséprűzték onnan.

— Sok dolga lesz az ipartestületnek, ha mindent rendbe akarja hozni - mondott Gertig Károly vízvezeték-szerelőnek, a szervezet ideiglenes elnökének.

— Szó sincs erről - feleli -, a testület a saját feladatait akarja végezni, és szeretné, hogy a KIOSZ kisebb létszámmal és jobban dolgozzon. Működési szabályzatunk, főleleveníve a régi ipartestületek hagyó-

mányait, minden tagunk vállalkozási, művelődési és emberbaráti érdekeit kívánja felkarolni és szolgálni. Nem akarunk senkitől sem elkülönülni, sem valamiféle elité válni. Csupán a rossz, hanyag munkát végző iparosoktól szeretnénk elhatárolni magunkat. És elérni, hogy az ipartestületi tagság, amely önkéntes, rangot is jelent. Szemben az eddigi gyakorlattal, hogy bárki iparos lehet, ha az engedélyt megkapja. Legyen megkülönböztetés, de csak egyféle: munkánk színvonalán alapján. Ezt szeretnénk megérteni a pécsi iparostársakkal is, mindegyikkel! Nem csak tizenöt-hússzal a kétezer-háromszázból. Eddig ugyanis ez a néhány jólétesült ember profitált a hozzá eljutó, de tovább nem adott információból, és diktált a többi nevében.

Mi tagadás, "pártirányított" volt eleddig a KIOSZ is. Ejtőernyős vezetői képviseltették magukat minden lehetséges gyűlésen, fórumon - mindössze az iparossággal nem foglalkoztak.

Illedelmes távirópóznákként továbbították ugyan a kisiparosok óhajait fölfelé - de hogy milyen eredménnyel, az tőkéletesen meglátszik a mai pénzügyi, jogi, szervezeti anomáliákon, feszültségeken.

Bürokrácia-országban minél feljebb megyünk, annál ritkább a lég. Pécsen mégis a felsőbb, megyei szervezet érzékelte hamarabb az iparosok földhözragadt igényeit. A pécsi szervezet csak mostanában hivatkozik korábbi reformgondolataira, amelyekről az ipar-

testületek - csodák csodája - eddig nem értesültek.

A megyei titkár, Hajós Ferenc a mohácsi légtérből, ejtőernyővel érkezett.

— A mértéktelen, ráadásul a kisiparosságon belül sem megkülönböztető adókról csak annyit: a kormány nem lenne szabad a véleményünket ennyire figyelmen kívül hagynia. A KIOSZ most elhatározta: ötvénezer aláírást gyűjt össze egy észszerűbb adópolitika kiharcolására. Budapest sztrájkot is szerveznek, de sikerében nem bízom. Kisiparosaink jogi képviselete az ügyvédeké: az Igazságügyminisztérium szerint mi a KIOSZ-ban csak jogtanácsosi közönséget hozhatunk létre, ennek tagjai nem védhetnek.

— Minisztériumi kezek mossák az ügyvédek kezeit...

— Ami a szervezeti kérdéseket illeti, a KIOSZ merev, túlhaladott formává vált, nem fedi az igényeket. E téren is a sokszínűség kell; önszervező, alulról kezdeményezett módon sorban alakulnak az ipartestületek mindenütt, így Pécsen is. Úgy vélem, a KIOSZ-t is így kell felépíteni. A jövőben nem "általában vett", hanem személyre szóló érdekvédelem kell. Biztos, hogy kisebb KIOSZ apparátus elég lenne, a lényeg az, hogy sem a számot, sem a formát ne mi döntsük el, hanem az iparosok maguk mondják meg, mi kell nekik. Javítani kell az információ-áramlást: ha egy fontos hír 2300 iparoshoz nem jut el, jelentős üzletek nem jönnek létre. A hamarosan megalkotandó vállal-

kozási törvényhez is adott a KIOSZ javaslatokat. Nyomatékosan hangsúlyoztuk: más a kisiparos, a kereskedő és a vállalkozó. Nem értünk egyet a mestervizsga eltörlésével. A VOSZ által szorgalmazott törlés ugyan gyorsítaná a magán-szféra kiépülését, de ha egy vállalkozó vagy iparos munkájának minőségéről a piac csak utólag dönthet, becsapjuk a vásárlót, tápot adunk a kontármunkának. Nemcsak segítem a pécsi Ipartestületet - ez kötelességem -, hanem őszintén szorítok is értük; szerintem a körükben uralkodó őszinte, nyílt légkör a kisipar jövője felé egyengeti az utat.

— Fűr Lajos külön meghívóval tisztelt meg bennünket és hangoztatta: nagy jövőt lát az ipartestületekben - büszkélkedik az egyik pécsi iparos. Attól már kevésbé lelkes, hogy az MDF képviselője legutóbb végigaludta közgyűlésüket.

Bakó Pál, a KIOSZ siklósi szervezetének titkára sem túl optimista:

— A Pécsi Ipartestületnek egyelőre csak neve van - a régieknek jogkörük is volt: megválogathatták tagjaikat. Az a mi fő bajunk, hogy a beruházás szintjén büntetik, anynyi adót kell fizetni utána. Sajnos, a hatóságok iparosainknak nem segítenek. Kedvezményes vagy ingyentelek csak az államnak jut, nekünk hónapokig kell kilincselni üzletnek, műhelynek való helyiséget.

Varga Dávid

SZABAD LAP

Ezen az oldalon - a szerkesztőség álláspontjától függetlenül - tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Helyet adunk észrevételeknek, felhívásoknak is.

Népi Kollégiumot Baranyának!

A tehetség: közvagyon

A tanulás, képességeink kiművelése alapvető emberi jogunk. Származástól, lakóhelytől és fizetőképességtől függetlenül: mindenkié. Az a társadalom, mely ezt a jogot megtagadja bárkitől, vagy a tudás, a magasabb műveltség kisajátítását eltűri: saját szellemi tőkét ítéli kallódásra, önmagát csönkíti meg.

A harmincas évekből íróink, tanáraink, szociális lelkiismeretűl vezérelt értelmiségünk java vállalt a tehetségmentő-védő mozgalomban szerepet. Különös figyelemmel a társadalom hátrányos helyzetű, a magaskultúrából kirekesztett rétegeire. Így jött létre egy sajátos kelet-európai intézménytípus: a népi kollégium. A társadalmi előjogokkal szembeeszegezve a minőségelvet, a társadalmi "elit" szellemi diktatúrájával az esélyegyenlőséget, az elidegenedett tudással az emberarcú tudást, a humanista pedagógiát.

1945 és '48 között a NEKOSZ országos mozgalommá nőtt. Népi kollégiumok sora született, felmutatva a demokratikus magyar pedagógiai hagyományok erejét, erkölcsi és szakmai tartalmait. Sajnos, csak felmutatva, mert az eredmény kiérlelésére a diktatúra nem hagyott időt. Elsőpörte a NEKOSZ-t éppúgy, mint minden demokratikus mozgalmat és kezdeményezést. A mai iskolában az adottságok csak kis hányada formálódik tudássá, s a tudásnak csak töredéke teljesítménnyé; az érvényesülést nem a képességek, nem a tudás határozza meg, hanem a szociális különbségek váltódnak át képesség-és tudásbeli különbségekké.

A népi kollégium mai időszerűsége viathatalatlan. A hagyomány emberközpontú, demokratikus, esélyegyenlőség-elvű vonulata példa számunkra. Ugyanakkor súlyos történelmi tapasztalatok árán tudjuk: a

gyerek, a fiatal nem tehető semmiféle politika, semmiféle párt vagy mozgalom eszközévé. E tekintetben a hagyományt nem vakon követni, hanem korrigálni kell.

Napjainkban országszerte szerveződnek népi kollégiumok. Bázisuk egyelőre azonban a felsőoktatás csupán. Pedig a középfokú népi kollégium kiépítése százezerszer fontosabb. Mert:

1. Az iskolában működő szelekciós mechanizmus tehetségek ezreit rostálja ki még az egyetemi felvétel előtt. A kontraszelekció hatásaképp nem egyszer az ifjúság színét-javát. A menéstés korábban kell kezdenünk!

2. A mai városi továbbtanulók zöme tizenéves évek korbán kerül új szociokulturális közegbe, s szenved kisebb-nagyobb sérüléseket. Abban az életkorban, mikor az alakuló személység labilitása, sérülékenysége tényleg legnagyobb. Elsősorban ekkor igényel elfogadó, ugyanakkor kulturális ingerekben gazdag miliót, sors-társi közösséget és értő pedagógiai gondozást.

3. A mai középfokú kollégium - nem a pedagógusok hibájából! - intézményrendszerünk szegénye. Bence még a zavartalan mindennapi élet, a napi tanulás sem biztosítható. A tehetséggondozás, egyéni fejlesztés igénye: illuzórikus.

Milyen legyen a kollégium?

1. Mindenekelőtt ne tömegszállás, ne kaszárnya. Ideális diáklétszáma mintegy 40 fő, hozzá kis, minőségi pedagógus-team. Inkább több kis emberléptékű, meleg műhelyt, mint monstre hodály-pedagógiát!

2. A kollégium szellemében demokratikus, a kiválasztásban mino-

ségelvé. A kiválasztás kritérium-rendszere ezután dolgozandó ki, illetve adaptálandó. Egy biztos: a bizonyítvány nem mérce! Felvételre javasolhatnak diákok az önkormányzatok, az iskolaszékek, de megszívlelendő bármely tanár vagy a szülő javaslata is.

3. Kollégium-típusunk a 14-18 éves, középfokú tanuló korosztályé. Ugyanakkor tehetséggondozó, fejlesztő programmal várja a 12-14 esztendőskisebket. Ezekben a kollégium diákisága tevékenyen közreműködik. Továbbtanuló, egyetemista, főiskolás nevelteink segítik a kollégistákat (speciálkollégiumok, nyelvtanfolyamok, egyetemi előkészítők, tutor-rendszer stb.) Általában: nevelési rendszerünkben az egymást tanítás-nevelés nagyobb szerepet kap, mint a direkt pedagógus-dominancia.

4. A mai középfokú kollégium alaphibája a tanulásszervezési rugalmatlanság, az idő szétforgácsolása, a sok üresjárat, nagy, jórészt meddőn eltékozolt időmennyiség. Ez is indokolja, hogy a kollégisták egy része részben vagy egészen magántanuló legyen. Emellett ki kell dolgozni és alkalmazni a korszerű, hatékony tanulásszervezési eljárásokat részben kollégiumi, részben iskolai, részben köznevelődési keretek között. A színvonalas szaknari segítséget részben a kollégiumban kell biztosítani. (Ezt diktálja a szükség is. Népi kollégiumaink egy része ugyanis nem városban működik.)

5. A belső munkatársakkal szemben alapigény a magas színvonalú szaktudás. Emellett bizonyos személyiségjegyek nélkülözhetetlenek: szociális érzékenység, érdelemgazdagság, fantázia, nyitottság, empátia, rugalmasság, humorérzék stb. A tém fontos tagja a népművelő, aki nemcsak valamiféle steril közműve-

lődési tevékenység, hanem a szociális kapcsolatok szervezője is. Gondosan óvni kell az intézményt a bezárkózástól, megelőzni a társadalmi, kulturális izolációt. Diákjaink éljenek a kollégiumon belül is kulturált, ingergazdag környezetben, járjanak színházba, hangversenyre, társaságba, barátok közé.

Munkánkba, legalább konzultánsként, tanácsos pszichológus bevonása is.

6. A népi kollégium elkötelezett, felkészült értelmiséget képez a falunak, a vidéknek. Felkészít a vidéki értelmiség nemcsak nyűgként vállalható szerepére, de más pályáktól sem tartja vissza növendékeit. Alapértékünk az egyetemes humanizmus és a mély azonosulás a nép, a nemzet érdekeivel.

Kollégistáink vegyenek részt környezetük formálásában, minden hasznos, építő közéleti tevékenységben (népfőiskola, helytörténeti kutatás stb.). Bár e modell háttérét a Magyar Néppárt képezi: a kollégium semmiféle párt, mozgalom vagy világnézet mellett erőszakkal nem kötelez el. Tisztelet a lelkiismeret szabadságát, biztosítja bármely vallás szabad gyakorlását épp úgy, mint az ateizmushoz való jogot. Világképét - az idősebb embertársak kényszermentes segítségével -, ki-ki maga alakítja ki.

Kedves Kollégák, Barátaink, Leendő Segítőink, Munkatársaink!

A szervezés elindult, különböző intézmények, szervezetek, alapítványok támogatása is várható. Tovább lépésünk fontos feltétele egy népi kollégium-barát környezet. Ennek megteremtését szolgálja baráti körünk. Tagja bárki lehet, akit érdekel, vonz e kezdeményezés, s aki munkánkat javaslattal, kritikával segíti. Minden érdeklődőt várunk körünkbe. (A szerkesztőség címére érkező jelentkezéseket készséggel továbbítjuk.)

A Mérci Ferenc Baráti Társaság nevében:

Csalog Judit

Mosolyogjon továbbra is Pozsgay!

Nehéz lenne felsorolni mit tett Pozsgay társadalmi átalakulásunk érdekében. Csupán néhányat említenék:

Az utóbbi időben kevés minisztert fogadott az Egyesült Államok Elnöke. Bizonyára nem véletlen. Ő volt országunkban az első jelentős politikus, aki nyíltan kimondta, hogy 1956 népfelkelés volt. Nem kis bátorság volt ez, de megtette, s jellemére vall valása is arra a kérdésre, hogy mi történték a múlt bűneinek elkövetőivel? -, "el kell számolnunk, de nem leszámolnunk."

Sajnálom Pozsgayt, mert az új parlament - minden bizonnyal - háttérbe szorítja őt. A jövő parlament - ugyan - közvetve mégis a népet képviseli, de az igazi népakarat mégiscsak az elnök közvetlen választásával érvényesülne.

Az eddigi tapasztalat szerint minden forradalomnak szinte bukását jelentette annak túlzásbavitele. 1956.: A szovjet csapatok azonnali kivonása, semlegesség, többpártrendszer, szabad választás...

Bár csak egy szavazattal, de jöttek a szovjet regimentek. Vagy tízezer fiatal magyar halott és követte a 301-es parcella. Vajon nem lett volna e jobb a mérséklet. Még akként is, hogy a megújuló volt párt vezetőivel kísérelték volna meg a demokratikus átalakulást. Nem vált volna Budapest csatatérre. Elkerülhető lett volna a vérfojtás.

1968.: Prága. Józsan mérséklettel a történetek elkerülhetők lettek volna. És vigyázzunk!!! Észtek, lettek, litvánok, sorolhatnánk még Ukrajna, Grúzia és a többiek harcok kiválási szándékának mi lehet a következménye.

Vajon Gorbacsov meddig bírja még a nagy külpolitikai megterhelést, országának gazdasági gondjait, nehézségeit?

Ha rajtam múltna, a "Béke" Nobel-díjat Gorbacsovnak adnám. Ha azt felezní lehetne úgy a másik felét Pozsgay kapná. Őt sokan a mai Deák Ferencnek tartják. Mosolyogjon továbbra is Pozsgay Imre!

V. J. (Siófok)

(Teljes név a szerkesztőségben)

Mit tanítsanak a történelemtanárok?

Az internacionalizmus imádata helyett

A hivatalos elképzelések szerint is át kell értékelni sok minden mellett az iskolai oktatást, ebben főleg az általános- és középfokú iskolákban előadandó magyar történelmi anyagot.

A magyarságtudat eddigi elhanyagoltsága után most több hazafiaságra kell tanítani, nevelni az internacionalizmus imádata helyett az eddig piros nyakkendőben ünneplő gyerekeket és a magukat csak a diszkóban jól érző, a történelmi műveltségtől és a jólneveltségtől nagyon is lemaradt fiataljainkat.

Utóbbiak egy részének fogalma sincs talán arról, hogy a Kárpátalján és Erdélyben magyarok is élnek (még) és még olyan tizenéveseink is vannak, akik az előbb említett volt régi országrészeinkről nem is hallottak! Nem ok az elmarasztalandók ezért. Tán még sok történelemtanár sem tudja, hol van Beszterce és hol van Besztercebánya?

Új, a tényeket tartalmazó tankönyv hiányában az előadókra van bízva (elég rosszul), mit is mondjanak tanítványaiknak? De az nem mindegy ám nekünk szülőknek, illetve nagyszülőknek, hogy gyerekeink, illetve unokáink az iskolában miket hallanak, illetve tanulnak.

Nem tudunk belenyugodni abba, amit egy novai (Zala megye) iskolai igazgató, egyben történelemtanár a Zalai Hírlap október 14-i számában közléte. Ő ugyanis ebben a levelében azt mondja, hogy az 56-os eseményeket úgy tanítja majd, hogy azok népfelkeléssel kezdődtek és ellenforradalomba torkolltak!

Az igazgatói stállum elnyeréséhez - úgy látszik - elég volt az MSZMP tagság de nem kellett a Magyar Értelmező Kézisótár idevonatkozó részét is tudni, illetve legalább csak egyszer is elolvasni.

Csodálni való, hogy a szóbanforgó tanár nyilván azt hiszi, hogy az egyetemista felvonulók 1956. október 23-án mind földbirtokos, legalább is kulák, vagy gyáros, tehát eleve reakciónak számító családokból származó fiatalok voltak. Nem tudja (nem akarja tudni), hogy akkor az egyetemre csak paraszt és munkás származású fiatalokat vettek fel 90 százalékban. Hozzájuk csatlakoztak ugye - az ő elképzelése szerint - a legalább 500 holdon felüli birtokos volt dzsentrik, főispánok, grófok, gyárosok és a volt uralkodó osztály egyéb nekihullott tagjai. Mert ugye az csak mese, hogy fizikai dolgozók (melósok) és a népből származó katonák növelték az elindult egyetemisták számát lelkesen közéjük állva.

A rádióánál, ahol pontokba szedett követeléseiket akarták bementeni, a tanár elvtárs-úr szeminaryumi és magasabb fokozatú tanulmányai szerint Horthy koronaírei lötek el-lőször, s nem pedig Gerő elvtárs AVH "galamblelkű" emberei. A felkelés - szerintem - csak azután kezdődött, amikor is az addig csak felvonuló és követeléseiket skandálók a rájuk leadott lövések után fegyvert szerezvén, kapván derék, nem kommunista, magyar katonáktól szintén löni kezdték a sajátjuknak hazudott hatalom erőszak-szervezetét, az AVH-t és "saját hatalmuk" vezetőinek hivatalos épületeit. Ugyanazok a felvonulók ra-

gadtak fegyvert, akiknek egyre növekvő táborához csatlakozott Maléter Pál és hős katonái, akik mint forradalmárok védtek a kivívott szabadságot. A pártházat is ők foglalták el, s nem a már hivatkozott volt reakciók!!! Talán Nován is lehetett hallani - látni a televízióban, hogy mikor a pártházat védő ÁVH-sok kitűzvé a megadást jelentő fehér zászlót, vagy lepedőt, a feljűk közeledő szabadságharcosok parlamentereit géppisztolysorozattal lelődözték. Sok derék szabadságharcos és békés magyar ember halála árán győzött a forradalom pár napra. Pozsgay se beszél népfelkelés utáni ellenforradalomról. Pedig ő nem megy a szomszédba mondatok társításáért!

Az eddigiek ellenére mégis el kell "ismerni", be kell "vallani", hogy 1956-ban ellenforradalom is volt. Ezt Kádár és társai csinálták orosz segítséggel. Az ellenforradalom ugyanis: a reakciós erőknél a megdöntött rendszer visszaállítását célzó felkelése - mondja a Magyar Értelmező Kézisótár. Kádárék reakciók voltak a pár napra kivívott magyar szabadsággal szemben. Ezt a szabadságot döntötték ők meg orosz tankok segítségével aljas módon. Kádár rendszerének is vége lett. Gondolom talán Nován is hallottak arról, hogy egyre több helyen mond csődöt úgy anyagilag, mint erkölcsileg a marxizmus-leninizmus, ami a szomszédban már 70 év óta csak alakul.

Az igazat tanítsák 1956-ról az MSZMP volt, vagy még most is kommunista tagjai mindenhol, még Nován is!!!

Dr. Pais János
Nagykanizsa

Nyugdíj egy halottnak

Ezzel a címmel - és a Nagy Ítélobíró jelmezében - figurázta ki G.O. Újságíró a Társadalombiztosítási Igazgatóságot (az Ó szóhasználatában: a Hivatal) és dolgozóit. Címeket, jelzőket osztott ki, mert ez a "...Hivatal ...működik, ketyeg, vakon értelmetlenül... Nem törődik étellel, halállal, válsággal, reformmal, forradalmakkal." A további gúnyolódás sem maradhat el a - szombatjaikat is munkában töltő - többségében nő és családanya dolgozóinkon: "Köztudott, micsoda rugalmassággal bonyolítja az élet viharaiiban megfáradt magyar nyugdíjasok ügyeit..." És folyik tovább az általánosságokban megfogalmazott megfellebbezhetetlen ítéletkezés: "A táppénzesekről való odaadó gondoskodásról ezúttal nem is említeném."

Ilyen bevezetés után tér rá az újságíró arra, amiért a - társadalombiztosítást és dolgozóit ócsároló - cikket megírta. Töttös Gábor zengővárkonyi kisnyugdíjas az újságíró szerint 1988-ban nyugdíjmelést kért, azonban még ez év októberében meghalt. Ezt követően a Társadalombiztosítási Igazgatóság rendszeresen zaklatta a hozzátartozókat, a tíz éve elhunyt Töttös Gábornét kereste és "A család ittmaradt tagjai felzaklatva, gyászukban megbántva felelgettek a Hivatal kérdéseire. Pár hónap múlva újabb szolgálati gépkocsi érkezett, ismét két személyvel, ismét az elhunytat keresve. Majd pár napja levél jött ugyanilyen tartalommal. Hogy az elhunyt gyermekei annak idején minden hivatalos bejelentést megtettek, minden formáságot elintézték, az természetes. Hogy az utolsó megjáró nyugdíj, valamint az ugyancsak megjáró temetési segély nem érkezett meg, csak külön levelezés után - a Hivatal Stílusát jellemzi."

A leírtak pedig az újságíró stílusát jellemzik, aki így folytatja: "De ugyanez a Hivatal...azóta is a megboldogult nyugdíjmelésén fáradozik, szolgálati utakat, személyes megkereséseket nem sajnálva, a tíz éve elhunyt feleséget az ittmaradottak lelki békéjét sem kímélve, mindez olyan, akár egy buta, felhúzott automata játék."

Jöjjenek a tények:

1. Töttös Gábor részére 1971-ben állapítottunk meg 11 év szolgálati idő alapján öregességi nyugdíjat, azóta sem kérelme, sem egyéb ügye, beadványa az Igazgatóságon nem volt. Vele kapcsolatban semmilyen eljárás nem folytattunk.

2. Temetési segélyt az 1988. október 13-án elhunyt után Töttös Sándor hozzátartozó kért 1989. február

17-én (!) levélben és azt március 7-én kiutaltuk. Az ügyben semmilyen levelezés nem volt, a kiutalás az elvárható időn belül, a kérésnek megfelelően megtörtént.

3. Az Igazgatóságtól senki nem kereste fel - sem gyalog, sem szolgálati kocsival - az elhunyt hozzátartozóit.

4. Az ügy tanulságait G.O. újságírónak - és a lap színvonalának megőrzéséért felelősséget érző főszervezőknek - kell levonnia a légből kapott, demagóg, érzelmeket alaptalanul felkorbácsoló cikkről. Az újságíró nyilván úgy vélekedik, hogy a Hivatalban (tanácsos, bíróságos, ügyészségen stb.) az "idejüket eltöltő" személyeket, akik "nem dolgoznak", bármikor ki lehet kezdeni, meg lehet - akár alaptalanul is - támadni, el lehet ítélni meghallgatásuk nélkül is, hiszen ügysem mernek ugrálni: őket lehet "ugraltatni", a nyilvánosság előtt lejáratni, mert ez népszerű dolog!

5. A társadalombiztosítási dolgozók továbbra is mindent megtesznek az állampolgárok ügyeinek minél gyorsabb és pontosabb intézéséért. A javítást célzó észrevételeket pedig a továbbiakban is szívesen vesszük!

Dr. Radnai László
igazgató
Társadalombiztosítási Igazgatóság

*

Nem kívánjuk olvasóinkat ismételtlen terhelni annak felsorolásával, milyen módon és hányszor zaklatta a Hivatal az elhunyt hozzátartozóit, Töttös Sándorékát. Sajnos úgy és annyiszor, ahányszor ezt glosszánkban leírtuk. Töttös Sándor hozzánk intézett levelét eljuttattuk dr. Radnai Lászlóhoz is. Így, Karácsony közeledtével, különösen sajnálatosnak és jellemzőnek tartjuk, hogy sem alkalmazottai, sem ő nem ejti ki azt a szót, hogy "sajnálom, ha megbántottam, vagy megvárakoztattam volna bárkit is". Ehelyett hosszan idézi és mélyreható stíluselmzésben részletes munkatársunk szerény dolgozatát. Jömagunk egy kirívó esetet választottunk ki a nyugdíjak körül burjánzó rémször-ténetek dzsungeléből. Ha bárki lelkiismeretesen dolgozó alkalmazottat megsértettünk volna, sajnálatunkat fejezzük ki, és több sikert, jó munkát kívánunk az új évre.

(A szerk.)

Lapunkban idén megjelent fotók: állami hivatalnokok, politikusok, művészek portréi. Szinte valamennyien a középgeneráció tagjai. Derűsek, reménykedők, elgondolkodók. Szavuk van.

Nézem a karácsonyi arcokat. Egyiken lázlik, hogy semmi-
ben nem reménykedik már, a másakra pedig nehezen csal
majd derűt az élet. Egy kislány vár, egy másik mosolyog. Rán-
cos arcú bácsika mögött ködbe vesznek a fák. Öregek, gyere-
kek.

Karácsonykor hangosabban szólnak a harangok. S tán épp
az utóbbiak hangját nyomják el. Az aggastyán a szociális ott-
honban a fényképek között motoz. A fiú ijedten néz fülébe
húzott sapkája alól. Szenteste az utcán ödöng és bebámul a
kivilágított ablakokon.

A kislány hiába várja szüleit a szobában, takarítanak meg
főznek. Este holtfáradtan rognak a fa alá. Fejkendősnénike
összehúzott szemmel integet az autó után. Lányának idén sem
volt több ideje rá.

Hegyes bajszerű bácsi, állig begombolt ingben az udvart söp-
rögeti. Egyedül vágott fenyőágot. A nyáron halt meg a mama.
Gyerekotthonban fiú könnyököl - valószínűleg most sem jön-
nek érte.

Karácsonykor hangosabban szólnak a harangok. Jó lenne,
ha zúgásukból kihallanánk a halk szavúak, a csöndesek, a csa-
ládiban is magukra hagyottak hangját. És a Mária karján ülő
Kisjézushoz elmondanánk értük egy imát.

cz • Cseri László felvételei

— Komlón csak egy templom volt, könnyen ellenőrizték, ki jár oda

- mondja **Hetényi Varga Károly**, aki a bányaváros vallásosságáról a katolikus hitközség tagjaként beszélt. - Tudok olyan hittestvéreimről, akik Pécsre, vagy máshová jártak istentiszteletre vasárnaponként, s csak télen, este, amikor kevesen láthaták, jöttek el a komlói templomba, és észrevétlenül megálltak hátul, az oszlopok között.

Komló keresztény városnak aligha mondható. A legszomorúbb, hogy a hitüket is, hivatásukat is komolyan őrző értelmiségiek szinte valamennyien elmenekültek innen. Menekültek, mert ez egy arcnélküli város. Nekem még a nagyszüleim is komlóiak voltak, de az idekerült emberek többségét nem köti semmilyen családi kötelék. Világjelenség, hogy egyházunk elveszítette kapcsolatát az ipari munkássággal, ám a komlói munkásságot nem is nyertük meg soha. Kevesen vagyunk. Az elsődleges táblákat nézve már a hetvenes évek elején nyilvánvaló volt a rohamos

létszámcsökkenés. A hívek többsége idős asszony. Egyházunk sajnos nem a férfiak egyháza. Egyházunk a társadalmi életre csak elhanyagolható befolyást gyakorol. Bármely egyháznak, egyházközösségnek véleményem szerint olyan szeretetközösséggé kell válnia, amely a kívülállókra, a nem hívőkre is vonzást gyakorol. Olyannak, hogy az emberek úgy érezzék: jó lenne odatartozni. Ilyen közösség sajnos nem alakult ki Komlón, de hiányzik a többi hasonló ipari városból is. A "Jancsi pap", aki mindenkivel pertuban volt, aki többnyire ittas volt, olykor annyira, hogy - mint beszélük - egy alkalommal esketés közben még a jegyespárra is rázuhant, sajnos lejárta az egyházközsége, a mi kis közösségünket. Órula mondták a pártbizottságon egyszer, hogy hála Istennek rádiókat javít, addig sem foglalkozik az egyház dolgaival. Vonzást legfeljebb egyénileg tudtunk hittestvéreimmel kialakítani szűkebb környezetünkben.

Hiszem, hogy életünk, megélt vallásosságunk követendő példa lehet. So-

kat jelent, ha valaki nem káromkodik, nem lop, ha bizalommal fordulhatnak hozzá munkatársai, ha nem adja tovább a pletykát... Szerintem nagyon fontos lenne, hogy hitközségeinknek ne csak lelki, hanem szociális programjuk is legyen. Krisztus sem csak prédikált, hanem meggyógyította a beteget, és enni adott a szegényeknek. Ahhoz, hogy egy városban egyszer újra a keresztény szellem, gondolkodásmód legyen a meghatározó, mindennek előtt igazi vezéregyéniség kell, aki a közösség élére áll. A szeretet önmagában kevés, az emberekhez érteni kell. Tudni kell miként szólni, és miként élni.

Nemrégiben, hogy Komlóra is eljutott a bázisközösség, mintha egy kicsit megpezdült volna a hitélet. A gitár, a fiatalok számára vonzó zenei világ felébresztette gyermekeinkben az áhitatot. A templomban újabban megjelennek olyanok is, akik eddig ellenünk beszéltek, de nem kell, hogy miattuk magunkra zárjuk az ajtót. A templom nyitva áll, és örömmel fogadunk min-

A magányosság rettentő érzése

Isten hitével - "szocialista" városban

denkit, aki betér. A hívő ember legfeljebb amiatt izgul, hogy aki most jön először közénk, azt megérinti-e valami, és közöttünk marad-e.

Egymásra vagyunk utalva. Nem véletlen az sem, hogy bűn terhe mellett kell részt vennünk a vasárnapi szentmisén, mert látnunk kell, hogy nem vagyunk egyedül, hogy közösséghez tartozunk. Egymásból erőt meríthetünk.

A hívő katolikusoknak Komlón soha nem nyújtott igazi menedéket a közösség, az emberek gyakran törölték belénk a lábukat. A sértéseknek persze nemcsak az egyének, a közösség is ki volt téve. Fizikailag ugyan schol nem zavarták meg ünnepeinket, ha valaki elment templomba, ott nem zaklatták, de az egyházi hivatal vezetői országos szinten, ahol csak teheték nehezítették szervező munkánkat. Mindent engedélyhez kötöttek. Előfordult, hogy a temetéseknel használt hangosító berendezést használhatta a szakszervezeti szónok, meg a párttitkár, de a pap már nem.

A munkahelyeken háttérbe szorították a vallásos embereket. Ha megtudták valakiről, hogy egyházi szertartást kért, keresztelőt, esküvőt, temetést, szinte minden esetben szigorú felelősségrevonással számolhattak. Ugyanúgy azok, akik nem csatlakoztak hársányan a vallást gyalázókhoz, mint például a dávidföldi iskolában dolgozó Gönczi házaspár. Az ő elmarasztalásukat még a hetvenes évek közepén is jegyzőkönyvbe vették. Én nyíltan vállaltam a vallásosságomat, ki is csaptak az állásomból, a gesztenyési iskolából. Sok éven át vigyáztam, nehogy belém tudjanak kötni a tantestület korrupcióját, hogy ne mondjam züllött tagjai. Akadt ugyan, aki később mentegőzött, elnézést kért a történetért, de hadd ne nevezzem nevén. Nem könnyű találni az olyanokat, akik éveken keresztül még kigúnyolt bennünket, jelentéseket küldözgetett rólunk. Dehát azért vagyunk keresztények, hogy mindezt

megbocsássuk, elfeledjük akkor is, ha tudjuk, egy esetleges "visszarendeződés" után ismét ugyanúgy bánának velünk.

Az egyházközösség sajnos nem tudott megfelelő védelmet nyújtani tagjainak. A katolikus egyház óvatos volt, ami a parancsuralmi hierarchiából fakadt. Nem sok különbséget látam a magunk, és a megszűnt MSZMP felépítésében, működésében, szabályzatában. A református lelkész, Vízaknai Tamás személyesen is sokat tett a rábízott hívekért. Bármi gond volt, írt Kádár Jánosnak, ahonnan mindig választ is kapott. Úgy tudom, hogy születés- és névnapjukon rendszeresen köszöntötték egymást.

A különböző hitközségek között nagyon jó a kapcsolat, de a keresztény értelmiségiek Komlón még ma is elszigetelten él. A külföldi sajtótermékek révén Európával mindig jobban tudtam kapcsolatot tartani, mint saját városommal. Ha másutt kimondom, hogy Komlóról jöttem, leharvad az arcokról a mosoly. "Piszkos", "utolsó", "szemét", ... ilyen jelzőkkel illetik. És nekem mindig igazolnom kell, hogy Komlón, a szemétdombon is akad valami, ami érték, ami nem szemét. Szeretem Komlót, mert úgy vélem, talán szüksége van rám. Voltak olyan időszakok, hogy magam is gondolkodtam -, nem megy tovább. A magányosság rettentő érzése, az elszaporodott konfliktusok miatt egy-egy pillanatra bizony eszembe ötlött -, feladom. De maradtunk, mert az ember nem hagyhatja el azt a süllyedő hajót, melyet meg akar menteni. Hogy megmenteni sikerült-e, nem tudom, de azt a lyukat, ahol én álltam, betömtem. S mert hiszek abban, hogy van Isten, aki az én Atyám, mindannyiunk Atyja, akkor a többi embert testvéremnek tekintem, függetlenül attól, hogy keresztény-e, vagy sem.

Lejegyezte:

Ferling József
Fotó: Tóth László

											
<p>"A Paksi Atomerőmű Vállalat értesíti a Kedves Olvasókat, hogy Bábaapáti, Kossuth Lajos u.2. szám alatt (előljárósági épület) a lakossággal való közvetlen kapcsolattartást elősegítő TÁJÉKOZTATÁSI IRODÁT létesített.</p> <p>Az irodában megtekinthetők az Ófalu külterületére tervezett radioaktív hulladéktárolóval összefüggő információs anyagok, dokumentumok, az atomerőművel kapcsolatos ismeretterjesztő, tájékoztató videofilmek.</p> <p>A Tájékoztatási Iroda minden kedden és pénteken 14.00 és 19.00 óra között várja a látogatókat, és a felmerülő kérdésekre az erőmű szakemberei válaszolnak.</p> <p>Tisztelettel várunk minden kedves érdeklődőt.</p>											
<p>PAKSI ATOMERŐMŰ VÁLLALAT</p>											

Az alábbi írás a szerző kiadás előtt álló szociográfiájából való. Lapunk külső munkatársa 1986-tól 1988-ig mintegy harminc dél-dunántúli pusztán kereste fel az egykori uradalmi cselédség meg élő képviselőit. Arra volt kíváncsi, hová, mire, jutottak a volt cselédek és utódai. Milyen lehetőséget adott nekik, vagy mitől fosztotta meg őket a lakóhely: a puszta? Meddig jutottak a munkában, a munkahelyen (az állami gazdaságok szervezeteiben) azok, akik egykor csupán parancsra cselekedtek?

Dologbíró, életerős családokat is felkerestem a pusztán. Mai értelemben tipikusakat: két felnőttet, két, esetleg három gyerekkel. Abból a triviálisan köznapi tapasztalatból indultam ki, hogy valami vagy akkor nem kell egy családnak, ha bármikor elérhető, s így nem kell erőfeszítést tenni érte, vagy akkor nem, ha olyan távoli, hogy nem is éri meg az erőfeszítést.

Ligetiék Csobokán négyen vannak; a kisebbik gyerek még általános iskolás, a nagyobbik szakmunkástanuló Szigetváron. Az apának, Ligeti Ferencnek csak egy éve van a nyugdíjig; a feleségnek még tizenkettő. Mindketten növénytermesztők, mindkettőjüket naponta ide-oda veti-dobja a munka menete Csobokáról. A férj, míg megvolt a csobokai tehenészet, viszonylag jól keresett (teljesítménybér, tejprémium, vemhességi prémium stb.), az utóbbi öt évben azonban kettejüknek sem jön össze több 7-8 ezer forintnál. Ennyi is csak nyáron, de télen, amikor hat órá s munkánap, ketten alig több, mint ötezret keresnek. A férj 13 forintos órabérérel jött ki a tehenészetből, s mindössze 2 forint béremelést kapott 5-6 év után, egy évvel a nyugdíjazás előtt. Ami a kertben megterem, s ami az ólban meghízik, elmegy élelemre, a győrebe fizetést éppen csak pótolja. Erősebben gazdálkodni képtelenek: a férj az idén Csoboka határában még egyszer sem dolgozott. A kisebbik gyereknek, a fiúnak is szakmát kell tanulnia; némi javulásra csak akkor számíthatnak, ha a nagyobbik, a lány, dolgozni kezd, de ahhoz még két év kell. Panaszaik, mint minden csobokaié: gazda nélküli a puszta, kálváriát járni, rimánkodni kell mindenért. Az istállók egy részét elvitték Szentegátára a "falusiasodáshoz" - csobokai ebből egy se kapott, "csak, aki közel volt a tűzhöz", de még a megmaradt gazdasági épületeknek is bármely térsz örlene, ha megkaphatná, hiszen be van vezetve a víz, a villany, de a gazdaság inkább hagyja őket összedőlni.

— Gyűrűfü-kettőnek emlegetjük Csobokát - mondja Ligetiné -. Tudjuk, lassú halálra vagyunk kárthatatva. Elmennék mi, ha tudnánk, de annyit nem tudunk összeszedni.

— Szentegátont azt mondják, Csoboka messze van - érvel a férje -, holott nincs messze semmitől: Szentlőrinc ide nem több, mint Szentegáthoz Szigetvár. Ezen a területen volt a legjobb föld a gazdaságban, de lassan tönkremegy ez is. Míg itt voltak az istállók, tudunk istállórágányzni, de most már nem győzik lazítani, mert nincs szervestrágya, ami szellősen tartsa. Régen rendszeresen trágyáztuk hol ezt, hol azt a darabot, de ma már ezt is hiába mondanánk: maga nem ért hozzá, ne szóljon bele a dolgunkba! A vezetőik ritkán jönnek erre. Ha jönnek is, csak körülfutják a pusztát, és rohannak tovább. Csak a természet figyelnek, de arra nem, hogyan lesz jó termés tíz év múlva, ha az emberekkel nem törődnek!

Kalászkék: négytagú család; negyvenes szülők, két nagy gyerekkel. Az apa az állami gazdaságban, Szentegátán dolgozik, az anya korábban Pécsre járt, de most már "csak" állattartással foglalkozik. A kisebbik gyerek, a lány, 17 éves, szakmunkástanuló, a nagyobbik, a fiú félig-meddig önállósodott: megnősült, majd elvált és visszatért a családdhoz; katona is volt; most Pécsen dolgozik. Idősebb Kalász György fizetése 5500 forint, ehhez a fia további ötezret hoz haza. Kiadásaik 1987 nyarán 20 ezer forintot tettek ki havonta, ebből körülbelül hatezret költöttek élelemre, de más is kell: utazásokra, a tanulással kapcsolatos költségekre, ruházatokra ment az a havi körülbelül 9500 forint, amit a két fizetés már nem fedez. Miből jön be a hiányzó összeg? A háztáji állattartásból, amire egyébként, hogy egyáltalán folytatható legyen, sokat kell ebből a 9500-ból költeni. Kalászkék a 900 négyszögöllel illetményföld kerttel (azaz 100 négyszögöllel) csökkentett 800 négyszögöllel maguk "hibridéznek", mert így nagyobb a hasznuk, mint ha mindent a

gazdaság végezze térítés ellenében. Az így kapott 15 ezer forintot takarmányt vesznek, 1986-ban például 50 mázsa kukoricát, amihez - 40 ezer forintért - még további 40 mázsa tápot kellett venni, hogy három koca tartásához meg tíz malac eladható állapotba hizlalásához elegendő legyen.

A sertéstartás jövedelmezőségének alapképlete (amit később mások is megerősítenek) nagyjából a következő: minél kisebb az állat, s minél rövidebb ideig kell nevelni, tartani, annál rövidebb idő alatt s annál nagyobb hasznot hoz. És fordítva: minél nagyobb a sertés, annál többet kell tartani belőle, hogy egyáltalán megérje a fáradságot. Kalászkék például 1986-ban a malacok mellett növendék süldőkkel is foglalkoztak, ám ezzel csak a vásárlási előleget termelték meg, viszont a tápot ezek a süldők is ették. Hasznot ebben az évben csak a malacok - nyolchetes koruktól 5-6 hónapig nevelt állatok - hoztak, tisztán számolva mintegy tízezer forintot. A fiaztatást és az egészen apró malac nevelését leszámítva tehát a sertéstartás a pusztán éppen hogy kifizetődik. A csali, amivel ráveszi őket a gazdaság és a forgalmazó húspari vállalat: csak minimális befektetés szükséges, mert a cégek mind az állat, mind a takarmány árát meghitelezik, és csak később, leadáskor vonják le a számlából. Olyan ez, mint egy nagy, családi persely: nem sokat hoz, de sok munkával, nagy türelemmel mégis hoz valamennyit.

1987 első felében Kalászkék 30 malac hizlalására kötöttek szerződést, amihez 30 ezer forint előleget vettek fel; ebből vették a tápot. Ha a felnevelt süldőket 5 hónap múlva leadják - feltéve, ha elhullás, betegség nem jön közbe -, öt havi munkával 15 ezer forint tiszta nyereséghez jutnak. Ez jelentős haszon - de csak látszólag. A sertéstartás ugyanis legalább napi 4-5 óra munkát kíván. Az állattal törődni kell: az ólat tisztántartani, kiganézni, etetni, itatni, ellátni zöldségekkel, és így tovább. Öt hónapra ez 750 munkaórát jelent, ami 15 ezer forintra vetítve nem több, mintha a család a háztáji malacüzemben 20 forintos órabérért dolgozna. Ez "munkabérként" heti 700, illetve havi körülbelül 2800 forint lenne, de értékét erősen csökkenté, hogy föl kell számítani az állatorvosi tiszteletdíjat - oltás, herélés, foghúzás, és más, kisebb kiadások, például a vitaminok árát -, továbbá azt is, hogy ha nincs megfelelő ól a pusztán, építeni kell. Egy, a higiéniai, állategészségügyi követelményeknek megfelelő ól százezer forintba is belekerül, s bár csökkenő költséggel terheli az összes transzportot, amit kiszolgál, mégsem kevés. Értethető, ha csak kevesen építenek ilyet, hiszen ha az építető később elmegy, a gazdaság nem engedi lebontani. A nem éppen kedvező mérleget kis mértékben csak két körülmény javítja. Részint az, hogy ugyanazzal, vagy viszonylag nem sokkal több munkával tarthat egy-egy család a süldők mellett például kocákat is, vagy éppen nyulakat. Ez kifi-

Mai puszták népe (4.)

"Már hizlalni sem érdemes"

zetődő: van, ahol 15 ezret hoz 15 anyával havonta. Másrészt meg az állatokkal járó munkákba általában a család minden tagja besegít. Ez a pusztai (falusi) állattartás létalapja és lényege, ám az alacsony órabér tényén nem javít egy jótányit sem. Jövedelmező a pusztán - a malacozáson, nyúltartáson kívül - még a tejelő szarvasmarhatartás lenne.

Iff. Kalász György öt évig volt KISZ-titkár Csobokán, s mint burkolószakmunkás, nem kis részt vállalt a klubhelyiség építéséből.

— Amikor átveszik a disznót, minősége szerint címkézik: tőlünk 34 vagy 41 forintért veszik meg a hús kilóját. A boltokban mégis 160 forintos átlagos áron adják el, ott nem címkézik aszerint, hogy mennyiért vették. A sokszoros különbség tehát a gazdaságnál, a húsparnál meg a kereskedelemnél marad meg, vagyis mind a mi munkánkról szedik le a sápot. Nincs pontos kimutatásom arról, hogy az országban melyik cég mennyiért adja tovább a malacot, de biztos vagyok benne, hogy az átvételi ár irreális, hiszen csak az össz-ár 38-40 százaléka. A továbbadóké a 60-62 százaléka. Ebből tartják el itt is, ott is a sleppet, az adminisztrációt. Az biztos, hogy jövőre nem fogunk hizlalni, eladjuk malacként, úgy jobban megéri.

— A húsparnál és a boltban már nem számít, mennyiért vették meg a termelőtől a malacot - mondja egy dencsházai gazda. - A vásárló a boltban egyforma árát fizet érte, de a termelőnél az a kilónkénti egy-két forint elviheti akár az egész évi nyereséget. Egy vagy két forint haszonért etessem reggel, este? Kinek hizlaljam így? Legfeljebb magamnak! De figyelje meg: nemsokára üres lesz a község összes ólja. Most még tele vannak a városi üzletek hússal... De meddig?

Singer Ferenc gépkocsivezető-rakodó Csoboka egyik őslakosa: még Inkei Ferencnél is korábban jött Csobokára, 1946-ban.

Néhány évvel idősebbek Kalászkénál; három gyermekük közül már csak egy él a családdal, ez még iskolás. A nagyfiú éppen katona, a nagylány meg Pécsre ment férjhez. Összes bevételük 1986-ban 15 ezer forint volt átlagban havonta, amiből nyolcezret élelemre, hatezret ruhára és más kiadásokra költöttek, tőlük telhetően segítve a két nagyobbik gyereket is. A feleség a pécsi baromfifeldolgozóban dolgozik, így nekik csak 600 négyszögöl illetményföld jár. Ennek fejében takarmányt: 9-10 mázsa kukoricát kapnak. Az állatok persze jóval több kukoricát és tápot megesznek. Singerék rég rájöttek arra, amit Kalászkék még csak terveznek: hogy a háztáji állattartás legelőnyösebb módja a malacozás. Van, aki inkább hizlal, és egy összegben óhajt kapni nagyobb summát; ez is megoldás, de 5-6 hónapig kell a nyolchetes korukban beállított malacokkal foglalkozni. Az ő logikájuk ezzel szemben a következő: tíz malac 4 hetestől 8 hetes koráig megeszik egy zsák tápot - de semmi többet -, ezeket aztán darabonként 1500 forintért adják el. A tiszta nyereség körülbelül 12 ezer forint. A nyereség-többlet tehát részben az olcsóbb tartásból, részben abból adódik, hogy a folyamat rövidebb és többször ismételtető: a süldő-nevelés ideje alatt akár ötször is. Ez a megoldás legjobban akkor fizetődik ki, ha valaki 15-20 kocát tart, amelyek akár 3-400-at is malacoznak. Am ez csak úgy megy, ha a családban valaki csak ezzel foglalkozik. Más munkája nem lehet. Ráadásul óriási a kockázat, mert egy betegség akár az összes állatot elviheti.

Igaz, a konvenciók világában sok minden rosszabb volt, de feleannyi munkáért is a dupláját érte a pénz - állítják Singerék. Régen is jöttek emberek a pusztára, s mentek is el innen; ezt ma is megteheti bárki, aki nem lusta. Aki akarja, hogy legyen, annak van is, és igyekezik el innen. Kalászkékkal szemben, akik még csak keresik, tapogatóznak a Csobokáról elvezető utat - nyíltan nem is vallottak színterről -, nekik már kész tervük van: Szentlőrincre mennek, vagy az ottani állami gazdaságba, vagy a térszbe, ahol - így értesültek - kevesebb erőfeszítéssel is többre lehet jutni. De tisztában vannak azzal is, hogy nem tud mindenki elmenni.

Mindezekből lassan megvilágosodik az utóbbi évtizedek mozgási, felemelkedési lehetőségeinek mozaikképe, vagyis (tudományosabban) a mobilitási esélyek vázlata is. Aki bármely okból nem képes vagy nem akar a gazdaságban keményen dolgozni és legálább annyira keményen és tervszerűen háztáji, az csak vegetálni tud ma itt. Aki viszont képes mindezt és akar is, az maradni nem hajlandó: csak azért csinálja, hogy elmenjen. Paradox, de nehezen cáfolható: ha dolgozott, küzdött, régen is ezért küzdött a pusztai cselédember, ebben mit sem változott a pusztai lét sokévszázados törvénye.

S ez is nemzedékről nemzedékre nehezebb lesz. A ma indulók - a húszévesek, harmincasok -, ha netán a gazdasághoz és pusztára jönnek, még csak nem is álmodhatnak arról, hogy egy-

szert elkerülhetnek innen. A tanulás, a képzettség az ő szintjükön a gazdaság számára alig jelent valamit. Legjobban azok járnak, akik egy, de még inkább két keresett szakma révén jó beosztásba jutnak - lehessen mellette háztáji is -, s ha nagy szerencsésük van, néhány év múlva szolgálati lakást kapnak a gazdaságtól Szentegátán, vagy segítséget az építkezéshez Szigetváron. Ők mindenben a gazdasághoz igazodnak, ("gazdaság-konform magatartásúak", mondanák a szociológusok), de nem kényszerültek még erre a mai nyolcven-ötvenesek, akik - szerencsés, vagy inkább szerencsésen küzdelmes esetben - megtanulták, sőt meg is valószínűsítették, hogy a nagyobb függetlenség, a jövő érdekében "több lábon" kell állni. Másutt építkeztek, falun laknak; többnyire csak az egyik családtaggal költöznek a gazdasághoz, s arra használják, amire a legtöbb munkahely való: kenyérkeresésre. Minél korábban meg tudta tenni ezt egy család, annál jobban boldogult, annál kevésbé van a gazdaságnak kiszolgáltatva, annál inkább nyílt módja kikapasztni e kötődés hátrányait és előnyeit.

Igazán fogas kérdés: melyik út őrzi meg leginkább - és őrzi-e egyáltalán - ama bizonyos "pozitív" cselédmentilitást? Lehet-e a dolgos, becsületes, munkaszerető s a munkában saját egyéni többletét is majdnem biztosan kibontakoztató magatartást valamelyik tipikusnak tekinthető lépéssorral, feltörekvés-képlettel párhuzamba hozni? Kik őrizték ezt meg jobban - talán a Csobokáról Szentlőrincre költözöttek, illetve költözők? Mi marad meg ebből azoknak, akik a szentegáti, szigetvári lakótelepre költöznek? A válasz - kinyomozhatatlanul, kiszámíthatatlanul esetleges, mert nemcsak az őrzik, hogy a kétféle mobilitás - a munkahelyi státusz-emelkedés és a lakóhelyváltás - hogyan jön össze, hanem méginkább az: ad-e lehetőséget a munka, a család bizonyos létező vagy hiányzó tulajdonságok, jellemvonások megőrzéséhez, illetve felerősítéséhez. Találkoztam olyan cselédgyerekekkel, aki nyugdíjas apjával él perben-haragban de hosszan beszélgettem olyannal is, akinek egyik szülője sem volt cseléd, mégis talán épp a pusztai környezet ragasztott rá sok mindent a volt "jó" cselédnek jobbat kereső értelméből, szívós szorgalmából. S megismerkedtem olyan családdal is, akik bár a felröppent pusztáról már több mint negyven éve gazda-faluba költöztek, máig, a falutól elkülönözve is őrzik még az egykori pusztai szigorúbb követelményeit, szikárabb erkölcsét. Nehezen fogadnám el véletlennek, hogy épp ezekben a családokban tűnt elő valamiből, valahonnan - kimondva, tudatosan vagy kimondatlanul - a családi, szülői hagyomány gyökerezetű, a mindennapok tennivalóiban öröklődő jelenléte, hatása.

Varga Dávid
Fotó: Csonka Károly

Minden jelenlegi és leendő vásárlónknak,
vendégünknek, üzletfelünknek és részvényesünknek

Kellemes Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Új Esztendőt kíván

a Konzum Kereskedelmi és Ipari Rt. (Pécs, Bem.u.5.)

Konzum Áruház, - "S" Modell, - Parfüméria, - Konzum Autósbolt,
Féláru Könyvek Boltja, - Konzum Expó, - Konzum Étterem, -
Szőlőskert Vendéglő, - Hidasai Faipari Üzem,
- Nagykereskedelmi Igazgatóság vezetői és dolgozói!

1990-ben is Péccsett a legjobb irány a KONZUM! LEGYEN A
VÁSÁRLÓNK, - LEGYEN A VENDÉGÜNK! LEGYEN A RÉSZVÉNYESÜNK!

A PÉCSI BÖRGYÁR

tímár szakmunkástanulók
jelentkezését várja
az 1990/91. tanévre.

Jelentkezhetnek: 14-17 év
közötti, 8 általános iskolai
végzettséggel rendelkező
fiatalok.

A KÉPZÉSI IDŐ: 3 év.

Érettségi bizonyítvánnyal
rendelkező fiatalokat
is szívesen fogadunk.

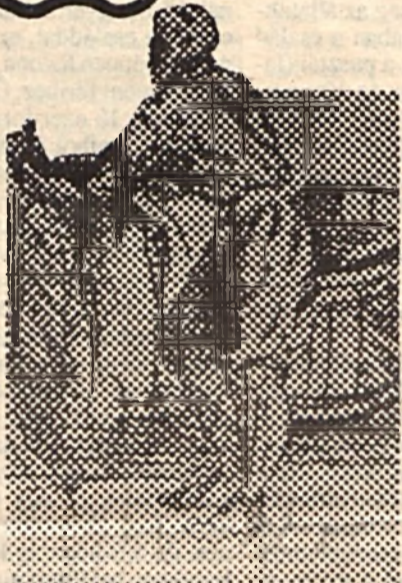
A KÉPZÉSI IDŐ: 1,5 ÉV.

Anyagi és egyéb juttatások:

- az ösztöndíj mértéke a tanulmányi eredménytől függ, 250-1250,- Ft között mozog.
- Havi 200,- Ft kiegészítő ösztöndíjat biztosítunk, ez független a tanulmányi eredménytől.
- A harmadik évben szakmunkásbérben foglalkoztatjuk a tanulókat, közepes tanulmányi átlag felett. Így a harmadik évben már 3000-4000,-Ft közötti keresetet érhetnek el.
- Vidékieknek ingyenes kollégiumi elhelyezést biztosítunk.
- Kedvezményes étkezést, ebédet biztosítunk, valamint a tanszer és tankönyv-ellátás ingyenes.
- Kereseti lehetőség: szakmunkásvizsga után 8000-10000,-Ft.

Jelentkezni lehet:

Az 508.sz. Ipari Szakmunkásjépző Intézetben,
Pécs, Eszéki út 12. Telefon: 10-688,
vagy a Pécsi Bőrgyár személyzeti és oktatási osztályán.
Címünk: Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 52. Telefon: 11-555/36

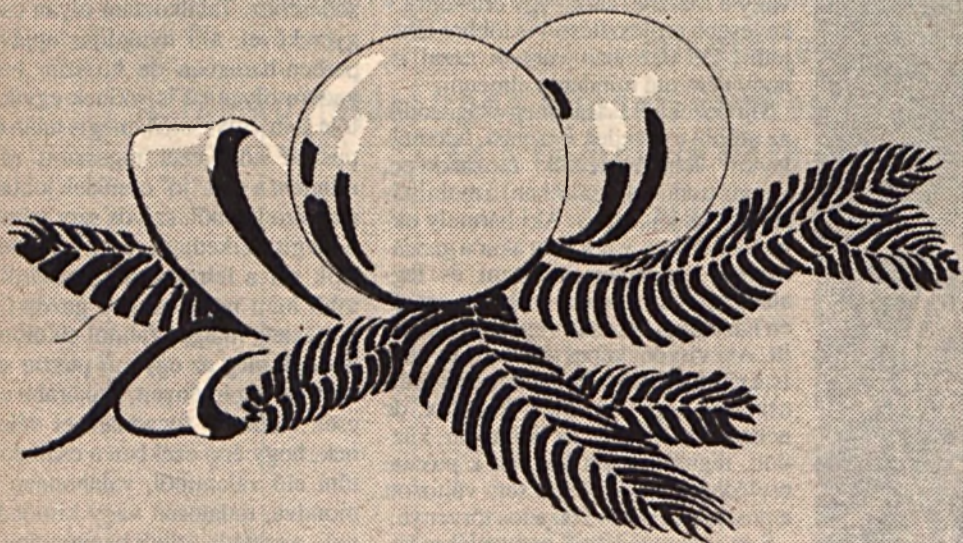

Olecsón jót!

Új profil és futózott gumiköpenyek
minden méretben,
1 év garanciával
kedvező áron kaphatók
a MÉH
telepein:

Nem érti,
hogyan
megéri?

Mohácson,
Bátaszéken,
Dunaföldváron,
Simontornyan,
Újlregen,
Dombóváron,
Kaposváron,
Szigetváron,
Nagyatádon
és Lentiben.

A Beremendi Cement- és
Mészipari Részvénytársaság
minden kedves Vásárlójának és
Üzleti Partnerének
Kellemes Karácsonyi
Ünnepeket és Boldog Új Évet
kíván

ÚJ B K Bárdiker Kft

Filteres kipufogógáz szűrő 620.-Ft/db
kapható a BÁRDIKER-nél
(Kaposfüred, Kaposfüredi u. 77.) a benne lévő filter
5000 km-ként cserélhető,
ára 120 Ft/db.

Minden személygépkocsira házilag is felszerelhető.
Ugyanitt kaphatók a cserélhető és mosható betéttel ellátott
levegőszűrők az alábbi gépkocsikra:

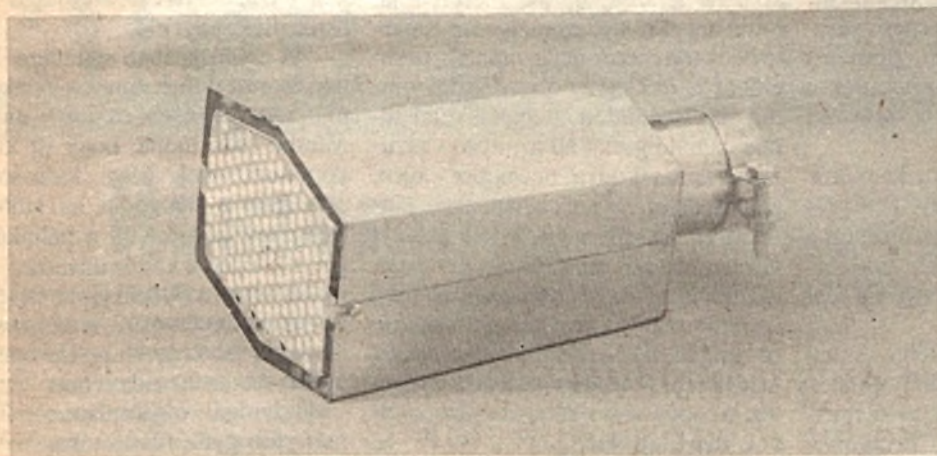
Lada 128.-Ft/db Dacia 134.-Ft/db

Trabant, Skoda S-100 117.-Ft/db

Barkas, Wartburg 126.-Ft/db

Zastava, Skoda 105, 120 119 Ft/db

Ha megveszi, nemcsak környezetét védi,
hanem pénztárcáját is.

"ÓZON"i. Filteres
kipufogógáz szűrő

Annonce

Reklámkampányok-
szervezése,
szaktanácsadás,
hirdetésfelvétel
ANNONCE
reklámirodánál.
7101 Szekszárd
Pf 254
Tel/fax: (74) 13603

A ●●●●●

"DIGITAL 29"

műszaki boltban új
és használt rádiók,
videók, CB-k
adás-vételével
várom vásárlóimat.
7621 Pécs Sallai u.29.
Tel.: 28-906

Vásároljon Honda
kísgépeket forintért a
Prométheus-tól.
-Vízszivattyúk - Áramfej-
lesztők - Láncfűrészek -
Fűnyírók. Megtekinthetők
és megrendelhető szaküz-
letünkben 30 napos
szállítási határidővel.

Érdeklődni
Engel János
u.11/A.
Tel.: 24-567

HONDA

Alaptól a tetőig!

Mindent a

MOZAIK-tól!

Pécs, Cserkút-Plató
a 6-os főút mellett
a 205-ös kilométer kőnél.

Tel.: 06-72-24-838

Tégla,
cserép,
faanyag,
csempe,
isolit, nyílászárók,
pozdorja,
oltottmész.
Szállítással is!!!

Kellemes
karácsonyi ünnepeket
és sikeres új évet kívánunk
minden kedves vásárlónknak
és partnerünknek!

SOMOGYKER

A SZAKASZVEZETŐ

magyarul beszélő amerikai
kommandós akciófilm

főszereplő:

Michael Dudikoff

Knight hadnagy tisztii diplomáján még
meg sem száradt a tinta, máris jelentke-
zik vietnami szolgálatra. A szakasz
sem mire sem becsüli a zölkülű tisztet.
Egyenként kell elnyernie a katonák meg-
becsülését. Emberpróbáló férfias
kalandok, iszonyú tűzharcok, kábítószér,
kegyetlenkedések jelzik Knigh hadnagy
fértívé válásának útját.
Az új stílusú amerikai háborús filmek
egyik legjobban sikerült darabja ez.

gyártó: CANON
forgalmazza: VICO
kölcsönzi:
FÉNYPONT
videocenter
Pécs, Rókus u. 3/a

MICHAEL
DUDIKOFF

A SZAKASZVEZETŐ

A Pécsi Bőrgyár pályázatot hirdet

a Bolgár Néphadsereg u. 52.sz. alatt működő üzlet
üzletvezetői munkakörének betöltésére.

Az üzlet profilja: a vállalat által előállított
- bőr, - bőrruházati és - bőrdíszmü termékek értékesítése.

A pályázat tartalmazza a pályázó - szakmai önéletrajzát,
- eddigi tevékenységeinek és működésének részletes leírását.

A kereset, illetve anyagi ösztönzés megállapodás szerinti.

A pályázatokat a személyzeti és munkaügyi főosztályvezető
részére adják be.

Részletes felvilágosítás: 1990. január 8. után

Szabó Ernő személyzeti és munkaügyi főosztályvezetőnél.
Tel.: 32-410

A szürke ló egészségére

(Karácsonyi őstörténet)

Más-párti gyűlés. Éppen szabad demokráta és a Dél-Dunántúlon, a nemrég átadott művelődési házban, amely malomnak készült valaha. Száz-százötvenen ücsörgünk a levegőlen felső szinten.

A színpad pulpitusán és elkülönülten az országos vezetőség képviselője mellett a helyi szervezők. Tájékoztató, aztán a szokásos indulatok. Természetesen a nemzet érdekében, mert alább most igazán nem illik adni.

— A fejlődés állomái... És a megszükkült fehér ló - mondja magában az ember a megváltás bizonytalan receptjeit hallgatva.

Aztán fogja magát, feláll, és kivonul szétnézni odalent, mert eszébe jut, hogy a régi malomépület, mielőtt kultúrházzá alakították volna, a terményforgalmi vállalat raktáraként szolgált.

Akkoriban mázsaház fehérlett a hatalmas eperfa előtt, a fekete salakkal felszórt udvaron, ahol hajdan a vontatók és a lovaskocsik forgolódtak. Közöttük az öreg Tóth magányos szürkéje is a zsákokkal megpakolt szekérel.

— Szét kell-e szedni a zátonyra futott téeszeket, és kié is legyen a föld most, amikor már kihaltak a régi tulajdonosok? - kérdezték az előbb odabent.

— Engem a föld nem érdekel, csak Babszi, a lovam - mondta az öreg Tóth negyed évszázaddal ezelőtt, karácsonykor, s a petróleumlámpa mellé állította a pálinkásüveget. Fenyőfa nem volt a sötét konyhában, ünnepi hangulat sem. Jézus születése tiszteletére az öreg Tóth épp csak kék vászon kötevényét vetette le, s terítette hanyagul a szalmafonatú szék támlájára.

Odakint az utcai ködben ostorok pattogtak, a kanász és a csordás köszöntötték békében együtt a harangszóra érkező karácsonyt.

Azok a gazdák pedig, akiknek még voltak legeltetni való állataik, behívták őket, hogy a tarisznyájukba csúsztassanak ezt-azt. Sült húst, kishurkát, üveg bort, beigli.

— A lovakat persze már nem hajtják ki a legelőre - háborgott az öreg Tóth, és nem mozdult a betlehemi pásztorok késői utódainak ostorpattogására. - Pedig mégiscsak a lovak az igaziak! - hadarta. Újratöltötte kupicáját, aztán hirtelen arról kezdett mesélni, hogyan is kell igazából nyáron szállítani a fagyaltot.

Kényelmetlenül, feszengve hallgattuk őt a barátommal, mert amikor a legkevésbé indokolt, akkor a legigazságtalanabb az ember. Ló és demokráta ügyekben egyaránt.

— Nem ám csak úgy neki a fagyaltnak, mint majom a köszörűkőnek! Hanem alaposan ki kell jegelni a hordót - magyarázta az öreg -, belcállítani a kannát, s az egész letakarni két pok-

roccal. Így a kánikulában sem olvad meg fél napig, nyugodtan széttölcserozheti az ember. S persze kell azért egy ürge ló is. Pontosan olyan, mint az én szürkém, a Babszi. Ígyunk is az egészségére! Halljátok a nyerítését? Okos állat. Érti a rondája, hogy róla beszélünk.

Nem hallottunk semmit, de az öreg attól még nyugodtan emelte meg az üveget, s öntött az eddig is érintetlenül maradt poharainkba. A pálinka szétfolyt az asztal megbarnult tetején, s a rosszul illesztett deszkák hézagain lecsöpögött a konyha hatszögletű cementlapjára.

— Nagyapa - korholta szelíden az unokája, s kivette remegő kezéből a pálinkásüveget.

— A ló egészségére akkor is inni kell! Odaadtam a földeket a tszcs-nek, a teheneket, a vetőgépet. Mindent. Csak ezt az egy lovat nem adtam oda. Sőt, meg is tarthattam tanácsi engedéllyel, mert én voltam olyan karakán, hogy elintézzem. Hát erre a lóra inni kell! - makacskodott az öreg.

Kihajtottuk a poharakat, s köhögünk utána. Gimnazisták voltunk, s nem élünk pálinkával. Éjfél misére készülünk a barátommal, az öreg Tóth unokájával, a karzaton álló lányokban gyönyörködni, s nem pedig koccint-

gatni a szürke ló egészségére, amely ugyan tényleg kiváló állat volt.

Azon kívül, hogy szántott és vezetett nélkül töltögetett meg iglizett, jobb híján magában elhúzta az üveges gyász-kocsit is a koporsóval, ha éppen azt kellett. Nyáron pedig széthordta a fagyaltot a cukrászdából a szomszéd falvakba.

Az öreg Tóth ilyenkor a kiscsikók nyakába való csengőjét rázva fehér kötényben, csúcsos bohócsapkában ült a bakon, s ropogós tölcsekre porciózta az olvadó csokoládé- meg vanília-gombócokat.

— Egyébként sem kell félni. A magyar nép aztán tényleg lóra termelt - közölte váratlanul az öreg, és szalmaszékét megfordítva "lovagolni" kezdett a kályha előtt. A fászláig jutott el. Ou, lefékezett, elgondolkodva megsimogatta a kifeszített lábakkal alvó macskát, aztán átnyúlva a pislogó petróleumlámpa fölött megemelte a pálinkásüveget.

— Most a vén Zsákó egészségére iszunk! - vezényelte harsányan, s poharaink helyett dudorászva locsolta ismét szilvapálinkájával az asztal még fel sem száradt lapját.

A vén Zsákó történetét évek óta nem hallottuk. Gyerekkorunkban annál többet, bár az is lehet, hogy a vén Zsákó sose létezett, de aki mesélt róla, mind azt állította, személyesen ismerte őt. A történetek néha eltűntek, aztán előbukkantak újra, s a vén Zsákó mindig más ismeretlen faluban lakott bennük, s mindig kint áll az utcán vasvilágára támaszkodva, december elején, amikor olyan rövihegyre tűzi az álnok végrehajtót.

A történetekben mindig ugyanaz a húsz év körüli, fekete hajú lány állt a vén Zsákóval szemben. Messze tőle, kint az országút közepén, s azt hajogatta dideregve:

— Ne makacskodjon az elvtárs!

Aztán bőrkabátos, komor férfiak is érkeztek ugyanezekben a történetekben. Hol ketten, hol meg négyen voltak, s a vén Zsákó féltve őrzött tehencit szerették volna szemrevételezni, ám az öreg tényleg vasvillát rántott ellenük. S amikor eltakarodtak a végrehajtók, a mindenki által ismert, de senki által nem látott vén Zsákó becsapta az utcai szürke nagykaput, el is reteszelt. Aztán kivitte az istállóba a petróleumlámpát, s annak törékeny fényénél vonyigójával leszúrkodta a cementjászolhoz kötött teheneket.

A vén Zsákónak mindig két tehene volt. És egy kisborjúja. De annak folyton megkegyelmeczett.

Másnap virradatkor a történet minden változatában rémült szomszédok álltak körül szörnyülködve a szénné égett teheneket. Az istálló öreg gerendái még akkor is kéken füstölögtek, de az öreg zsúptetűn percek alatt végigszaladt, aztán kilobbant a láng.

A vén Zsákó pedig nyomtalanul eltűnt, csak a kisborjú kóborolt a csupasz kert fái között. Tíz lépésnyi távolságból a fekete hajú végrehajtó lány követte. Nem akarta megfogni. Csak lépkedett utána leszegett fejjel és dideregve, miközben pontosan követte az egyre fáradtabb borjú kiszámíthatatlan lépteinek útját.

— Mit akarhatott az a végrehajtó lány? - tündökölt az öreg Tóth. - Mi a fenét akart az a kisborjútól?

Odakint hegedű szólt, vékony hangja el-elakadt a karácsonyi csöndben, aztán dallamokkal később váratlanul előszórt megint. A petróleumlámpa kormos üvege körül téli legyek döngtek, s mi kényszerűen ittunk a nyomtalanul eltűnt vén Zsákó egészségére.

— A ló... Mintha megint nyertene - motyogta maga elé az öreg Tóth, aztán váratlanul a konyhaszekrényhez lépett, s szalvétába csavart mákos- és diósbeigli szedett elő.

— A cukrászdában süttettem. Egyétek, én meg dobok ennek a lónak. Mert már kapar is, és az oszlopot rugdalja. Mintha csak tudná, hogy itt kitorrt a kommunizmus! Még karácsonykor sem hagyja nyugodni az embert! - Mérgesen ragadta föl a pálinkásüveget, s kilépett a ködös udvarra.

— Mi lesz a földekkel, ha itt tényleg nekiállnak szétszedni a téeszeket? - kérdezte valaki a volt malomépületből épített kultúrház előterében.

Megszolgált cigarettánkat szívtuk a más-párti gyűlés szünetében.

— A földek mindig találnak gazdát. Csak másokat - mondtam szórakozottan, mert az öreg Tóthra gondoltam, meg magunkra.

Arra, amint negyedszázaddal ezelőtt ücsörgtünk ott unokájával az üres konyhában. Kicsit álmosan a nem kért pálinkától. Ugyanakkor tanácstalanul és türelmetlenül is, mert akkor még tele voltunk várakozással. Hisz az éjfél mise, és majd a karzaton a hosszú hajú lányok! Szeleteltük a beigli, s úgy éreztük, ilyenkor tényleg csupa titok meg varázs a világ. De legalábbis fenyegette.

— Most már azért meg kéne nézni nagyapát - mondta fél vagy egy óra után ásítva a barátom. - Elalszik részegen, és hajnalra megfagy odakint.

A petróleumlámpát vittük magunkkal. S annak fényénél lépkedtünk óvatosan az üres udvaron. Kód szíttát. S a toronyóra háromnegyed tizenegyet ütött.

— Nagyapa, merre tűntél? - kiáltotta a barátom.

Válasz semmi, csak a barackfa póre ágai koccantak össze a fejünk fölött.

Némi tanakodás után belöktük az istállóajtót.

— En vagyok a vén Zsákó! - hallatszott tompán a sötétből.

Mi pedig nem voltunk végrehajtók, és a szürke Babszit néztük. Ott feküdt a bejárat mellett, a szalmával felszórt kövön. Merev lábait az égnek emelve.

— Pásztorok, pásztorok Betlehemben - dúdolta közönyösen a megint felcsapó hegedűszóra a barátom nagyapja. - Pásztorok? De ki itt a pásztor, amikor ez az állat így fekszik már tegnap óta - dűnyögte maga elé a jászolban ücsörgő öreg Tóth, aztán a szénát kotorva előkereste maga mellől az üveget, s meghúzta, hogy még a misére szólító első harangszó előtt igyon egyet a döglőt ló egészségére.

Bencze János

Fotó és illusztráció István László

